KOROŠKA KRONIKA

Izdaja Britanska obveščevalna služba. — Cena mesečno: za tuzemstvo 2 S, v inozemstvo 5 S. — Posamezna številka 50 grošev

Leto V. CELOVEC, 28. januarja 1949 Številka 4

Vzhodnoevropski gospodarski načrt

Pet držav se je združilo z Rusijo v novo zvezo

Rusija in pet vzhodnoevropskih držav je ustanovilo „svet za medsebojno gospodarsko pomoč“, ker „se nočejo podvreči diktaturi Marshallovega načrta“.

To dejstvo so uradno objavili v Moskvi 25. januarja. Isto poročilo pravi tudi, da so se sešli ta mesec na konferenci v Moskvi zastopniki Bolgarije, Madžarske, Poljske, Romunije, Sovjetske zveze in Češkoslovaške. Na konferenci so prišli do zaključka, da je vzhodnoevropsko sodelovanje s Sovjetsko zvezo že pospešilo razvoj njihovih državnih gospodarstev. Nadalje so na tej konferenci ugotovili, da „Britanija, Amerika in gotove evropske države bojkotirajo vzhodno Evropo in Sovjetsko zvezo.“

Poročilo ne omenja ničesar o prisotnosti Jugoslavije na tej konferenci.

Novi svet, ki je bil ustanovljen na konferenci, je odprt vsaki evropski državi, ki se strinjajo z načeli ostalih držav-članic. Vse udeležene države bodo zastopane po načelu enakopravnosti in naloga tega sveta bo, da se razširi gospodarsko sodelovanje, poleg tega pa bo njegova naloga, da se posvetujejo glede izmenjave surovin, živil in druge opreme. Svet se bo sestajal redno v glavnih mestih držav-članic pod predsedništvom zastopnika države, na ozemlju katere se konferenca vrši.

Iz poročila ni razvidno, v kakšni meri bo obstajalo to sodelovanje in ali bo tudi Moskva preskrbela posojila ali darove po vzorcu Marshallovega načrta.

Bevin poziva k evropski enotnosti

Britanski zunaji minister Bevin je 25. januarja v Londonu poudarjal važnost nastanka „evropske miselnosti“. „Jaz hočem doseči v Evropi praktični organizem, v katerem bomo prenehali biti Angleži ali Francozi, prenehali bomo biti Angleži ali Italijani, ali Angleži in Belgijci, organizem, ki bo ustvaril „evropsko miselnost“.

„Za vsako ceno se moramo izogniti samo praznim razgovorom in začasnim izjavam,“ je izjavil Bevin. „Če se hoče Evropa rešiti, mora postati enotna. Če bi mogli postaviti na evropsko podlago prevozništvo in osnovne industrije, bi nam to že v veliki meri pomagalo ustvariti gospodarsko enotnost, ki bi omogočila politično enotnost.“

Bevin je nato odločno zanikal, da bi imel Marshallov načrt kak napadalni namen. Dejal je: „Kot vse kaže, si Sovjeti mislijo, da je vse, kar mi tukaj delamo, le poizkus zgraditi neke vrste zapreko ali pregrajo, za katero bi mogli zgraditi silo, da z njo v bodoče premagamo sovjetsko vlado. Odločno izjavljam, da nam to ni nikdar prišlo na misel. Mi imamo samo en cilj in to je, da ustvarimo srečo, zadovoljstvo in dostojno vsakdanje življenje za evropske ljudi, ki so pretrpeli tako veliko zaradi strašne vojne.“

Razdelitev nemških jeklarskih trustov

Britanska vojaška vlada namerava izdati odredbo, po kateri bo devet velikih nemških jeklarskih trustov v Porurju končno razdeljenih v primerne industrijske enote.

Odredba bo sestavljena v dveh ali treh tednih, nato jo bodo predložili odboru treh zapadnih con in zapadnim vojaškim guvernerjem v odobrenje.

V mestu Düsseldorf so osnovali nov urad za razdelitev kartelov, ki bo imenoval likvidatorje za vsako družbo, katerih je okrog 800. Vsaka družba bo imela po enega likvidatorja, ki ga bo imenoval družbin upravni odbor, katerega izvolitev pa vojaška vlada vsak čas lahko prekliče.

Odbor za razdelitev kartelov je že sestavil seznam primernih kandidatov za ta mesta. Likvidatorji bodo delovali v okviru predpisanih omejitev in jih bodo že v naprej usposobili za to delovanje. Sodelovali bodo z nadzorstvenim odborom, ki bo skrbel za to, da se bo proizvodnja vršila dalje, medtem ko bodo velike truste likvidirali.

Celoten načrt je pripravil britanski urad za razdelitev kartelov v Düsseldorfu s pomočjo nemških tehnikov in pravnikov. Ta urad bo morda postal del triconskega jeklarskega odbora, ki ga sedaj ustanavljajo.

Razdelitev velikih trustov bo, ne glede na varnostne prednosti, ustvarila trdne industrijske enote. Tvorila bo tudi podlago za povoljnejšo organizacijo, ne da bi se pri tem zgoščevala industrijska sila.

Dogodki na Kitajskem

Čangkajšek odstopil. — Komunisti so pripravljeni pogajati se za mir

Generalisim Čangkajšek je naznanil svoj odstop kot predsednik Kitajske. Neposredno potem je vlada imenovala štiri može, da bi šli posredovat v glavni stan komunistov. Kitajska vlada je voljna pogajati se o miru s komunisti na podlagi določb, ki jih je prejšnji teden predložil vodja komunistov Mao Tse Tung.

V svoji poslovilni izjavi je predsednik Kitajske izjavil, da je začasno odstopil, da bi s tem doprinesel k skorajšnjemu miru in pomagal zaustaviti trpljenje naroda. 62-letni predsednik, ki je preko 25 let bil politični in vojaški vodja petine človeškega prebivalstva, je z letalom zapustil Nanking ter se podal v svoj rodni kraj Fenghua, 100 milj južno od Šangaja.

Kitajski komunisti so privolili v mirovna pogajanja ter imenovali delegacijo, ki se bo sestala s predstavniki nacionalne vlade. Pogajanja se bodo brzkone vršila v Peipingu. Namestnik predsednika Kitajske Li Tsung Jen je izjavil, da bodo borbe zaustavljene na vseh frontah. Glavne komunistične čete, ki so obkoljevale Peiping, so se umaknile. Ostalo je le nekaj čet za vzdrževanje reda.

Sho Li Tse, bivši veleposlanik v Moskvi, in general Chan Chih Chung, voditelja vladne mirovne delegacije, sta prispela v Šangaj in se tam sestala s tridesetimi strankinimi voditelji, ki uživajo zaupanje komunistov.

Li Tsung Jen, ki je prevzel posle predsednika Čangkajška, je nujno zaprosil ministre, naj ostanejo na svojih mestih, ter dejal naj bo v sedanjih težavah čim manj sprememb. Izjavil je tudi, da Kitajska v bodočnosti ne pričakuje zunanje pomoči in da mora narod storiti vse, kar je v njegovi moči za kritje potreb iz lastnih virov.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Voditelji Jugoslavije proti Kominformu

„MISTERIOZNA SILA RUSIJE JE SAMO BAJKA“

Jugoslavija je javno grajala one, ki verjamejo, da ima Rusija „misteriozno“ in „popolno oblast“ nad deželami, kjer vladajo komunisti. To grajanje je izrekel podpredsednik jugoslovanskega predsedništva Moša Pijade ob otvoritvi kongresa srbske komunistične partije.

Za njim je govoril maršal Tito ter izjavil, da povezuje jugoslovansko komunistično stranko „neomajna edinost, ki je ne more zlomiti nobeden napad, tudi če ga sproži sam Kominform“. Apeliral je na kongres, naj jugoslovanski komunisti že zaradi svoje časti odklanjajo vsako „nasilno, lažnjivo propagando“, ki je naperjena proti njihovi deželi bodisi z Vzhoda ali Zapada.

„Storili smo vse,“ je nadaljeval maršal Tito, „da bi odgovoril na to kampanjo v kolikor mogoče zmernem tonu in na podlagi načel. Prav tako bomo postopali tudi v bodočnosti, toda dogodki se razvijajo tako, da bomo morali energično nastopiti proti vsakim klevetam, naj pridejo iz katerekoli strani.“

Moša Pijade pa je pristavil, da kdor skuša oboževati sovjetske oblasti, nastopa proti vsaki realnosti. Skoraj sedem mesecev je preteklo, odkar je Kominform objavil svoje obtožbe proti Titu in jugoslovanskim voditeljem, toda spor je še vedno daleč od vsake sprave. Jugoslovanski komunisti, ki niso poznali bistva tega spora, so se nadejali, da bo zmagala dobra volja na obeh straneh.

Jugoslavija je podvzela vse in tvegala celo lastne koristi,“ je nadaljeval maršal Tito, „da bi prišlo do poravnave tega spora. Toda ni bilo odvisno samo od jugoslovanskih komunistov. Sovjetski voditelji bi se morali zavedati, da niso samo oni odgovorni za komunistično nadoblast in da ne morejo postopati s komunističnimi voditelji, kakor bi jim bilo ljubo.“

Maršal Tito se je po svojem govoru pred kongresom srbske komunistične partije udeležil spominske svečanosti v čast Leninu, kjer je bila poděrtana temeljna povezanost vseh komunističnih držav.

Pri nadaljem zborovanju kongresa srbske komunistične partije je govoril namestnik ministrskega predsednika Blagoje Neškovič ter dejal, da je pričakovati, da bodo kominformove države povečale svoj gospodarski pritisk na Jugoslavijo, toda člani partije bodo nadaljevali z obsežnim delom v okviru petletke. Omenil je, da so nekatere kominformove dežele, katerih pa ni imenoval natačneje, vzele nazaj svoje naložbe v Jugoslaviji za leto 1949. Pristavil je, da bo Jugoslavija morala odslej sama izdelovati razne potrebščine, ki jih je do sedaj uvažala iz teh dežel. Zaradi tega je posebno važen razvoj v težki industriji in rudarstvu.

Narodi sodelujejo...

A ne na konferencah. Tam se sestanejo zastopniki držav, da se razgovarjajo. Časopisi pišejo na dolgo in široko. Radio oznanja svetu njihove govore... Potem se lepega dne sprejo, razidejo in svet čaka nove konference. Ljudje po vsem svetu pa so vedno bolj prepričani, da narodi ne bodo prišli nikoli do sporazuma, kaj šele da bi začeli skupno delati in živeti v miru.

To pa ni res. Dokaz imamo tukaj med nami, dokaz, da narodi res lahko delajo skupaj. In delajo za dobro stvar.

Že od novembra l. l. je med nami na Koroškem Svedski Rdeči križ. Štirje zdravniki in štiri bolničarke obiskujejo vas za vasjo. Mogoče ste jih videli v domači vasi. Mogoče so vam povedali otroci, da so tuji zdravniki prišli v šolo in jih pregledali, če so zdravi. Ali nihče še ni pisal o njihovem delu, nihče ne oznanja njihove dobrodelnosti. Tega tudi naši švedski gostje ne marajo. Vendar pa je dobro vedeti, da so prav tukaj med nami dokazi, da narodi vendar sodelujejo.

Zdravniki in bolničarke Švedskega Rdečega križa so med nami na delu kot odposlanci in v službi Mednarodne organizacije za pobijanje jetike. Organizacija je nastala in začela z delom na pobudo in s pomočjo sledečih oblasti: Zdravstveni urad Združenih narodov, Svetovne zdravstvene organizacije, Danski, Švedski in Norveški Rdeči križ ter končno ministrstva za zdravstvo in Rdeči križ držav, ki so pristale, da se je začel boj proti jetiki tudi pri njih.

Med vsemi temi pa ima največ zaslug Rdeči križ Danske — majhne države, ali tako srečne, da ima na vsem svetu najmanjši odstotek jetičnih: samo 30 na vsakih 100.000 prebivalcev. V nekaterih evrop. državah je število jetičnih desetkrat večje in od vojne sem se ta strašna bolezen še bolj širi. Danska se zaveda svojega srečnega položaja v tem oziru in je ponudila svojo moralno in materialno pomoč za boj proti jetiki v drugih državah. Poleg Danske imajo tudi ostale skandinavske države doma malo opravka z jetičnimi bolniki, poleg tega pa imajo tudi velike izkušnje pri pobijanju te bolezni, ker tudi njihove dežele niso dosegle tako visoke stopnje v narodnem zdravstvu brez trdega in vztrajnega dela.

Tako so se skupine zdravnikov in bolničark Skandinavskih Rdečih križev razkropile po raznih evropskih deželah. Švedi so prišli med nas na Koroško, katera je prva pokrajina v Avstriji, ki je začela z bojem proti jetiki, „ker je koroški Zdravstveni urad (Landesgesundheitsamt) začasno povabil Švedski Rdeči križ,“ kot mi je dejal vodja skupine Švedskega Rdečega križa, ki deluje med nami. Danska skupina je šla v Jugoslavijo, norveška v Italijo in tako dalje.

Do zdaj so švedski zdravniki na Koroškem preiskali po taboriščih in šolah 8000 otrok. Na vseh teh otrocih so izvedli posebno preiskavo okuženja z jetiko — najprej s krpico, namočeno v posebno zdravilo, ki jo prilepijo otroku na prsi in čez tri dni pokaže reakcijo,

(Nadaljevanje na 2. strani)

Politični pregled

VELIKA BRITANIJA

Britanska nova zdravstvena služba, eden največjih in najobsežnejših podvigov, kar so jih kdaj podvzeli za omiljenje človeškega trpljenja in preprečitev prezgodnje umrljivosti, že žanje krasne uspehe.

Dejstva o tem so vnešena v zapiske letnega poročila te ustanove. Poročilo pravi, da je splošno zdravstveno stanje po vsej Veliki Britaniji boljše kakor kdajkoli prej, kljub temu da je ta nova zdravstvena služba delovala samo zadnjih šest mesecev lanskega leta. Pomembne točke tega poročila pričajo, da je pomrlo mnogo manj otrok pod dvanajstim mesecem. Dalje je bilo število predčasno rojenih otrok manjše kakor kdajkoli. Prezgodnja umrljivost (okrog 47.282) je bila letos najnižja v vseh zadnjih 18 letih, medtem ko je istočasno prebivalstvo zelo narastlo. — Število otrok, ki so pomrli v starosti pod dvanajstim mesecem, znaša 26.635, to je 34 na tisoč zdravih otrok.

Splošen vpogled v delovanje narodne zdravstvene službe, ki je pričela delovati lanskega julija, kaže, da je organizacija vkljub vsem težavam, ki jih je morala premostiti v prvih šestih mesecih, vendarle dosegla mnogo večje uspehe, kakor pa so predvidevali.

Narodi sodelujejo . . .

(Nadaljevanje s 1. strani.)

ki pove če je bilo mlado telesce že v dotiku s tuberkuloznimi bacili. Na otrocih, ki so stari več kot 12 let, napravijo poizkus z injekcijo tuberkulina pod kožo na roki. Na podlagi preiskavanj so dognali dejstvo, da 5500 otrok še ni bilo v dotiku s tuberkuloznimi bacili, še ni bilo niti v najmanjši meri okuženih z jetiko. Teh 5500 otrok so potem cepili s serumom proti jetiki.

Cepitev ima namen, da serum razvije v telesu zelo milo obliko bolezni, na kar telo reagira s tem, da razvije naravne protibolezenske toksine, ki premagajo bolezen in ki ostanejo v telesu, da ga obverujejo pred možnostjo kasnejšega — morda težkega okuženja z jetiko. Otroci, ki so že prej bili le malenkostno okuženi z boleznijo, imajo že naravno razvite toksine v sebi in zato ne potrebujejo cepljenja. **Cepljenje nima nikakih zlih posledic ,otrok ne dobi niti vročine niti mu ne oteče roka, kot je to večkrat slučaj pri cepljenju proti kozam.**

Po dosedanjih statistikah bo štiri petine tako cepljenih otrok zavarovanih za dolga leta proti okuženju z jetiko.

Otroke pa, pri katerih so švedski zdravniki našli po preiskavi večje ali manjše okuženje s tuberkuloznim bacilom, so izročili v posebno pažnjo krajevnim avstrijskim zdravnikom, da skrbe za nje v bodoče. Večina med njimi je lahko obliko jetike že davno prebolelo, telo jo je samo od sebe premagalo in s protitoksini so zavarovani proti nadaljnjemu okuženju. Le nekatere med njimi bi bilo treba preiskati z rentgenom, da se določi obseg in mesto bolezni. „Na žalost v Avstriji ni dovolj rentgentskih aparatov. Filmi za fotografiranje, kemikalije — vse to je zelo drago. „Treba bo še mnogo dela, predno dosežemo znatne uspehe. Toda začetek je napravljen," je rekel vodja te skupine.

Domači zdravniki spremljajo švedsko skupino na poti do zadnje gorske vasi. Ves čas so prisotni pri preiskavi; Švedi jih hočejo izuriti pri tem delu, da ga prevzamejo v svoje roke, ko švedski Rdeči križ zapusti Koroško.

Vem, da bo med nami mnogo ljudi, ki bodo dejali, da je vse to le majhna stvar v ogromnem morju nesreč, s katerimi se moramo boriti vsak dan. Ali le iz majhnega raste veliko. In nazadnje ni majhna stvar, če se le nekaj ljudi obvaruje pred strašno boleznijo, kot je jetika. Če ne bo vere v delo pri majhnih začetkih na poti do zboljšanja vsakdanjega življenja vseh ljudi na svetu, tudi ne smemo pričakovati, da se bodo velike stvari same od sebe izboljšale.

JUGOSLAVIJA

Minister za poljedelstvo Stambolič je v svojem govoru pred kongresom srbske komunistične partije v Beogradu močno zagovarjal jugoslovansko politiko, ki se trudi doseči trgovske zveze z zapadnimi državami. Dejal je, da je bila Jugoslavija vsled gospodarskih sankcij s strani kominformovih držav prisiljena sklepati trgovske pogodbe z Zapadom.

Napadel je tudi komunistično partijo v Bolgariji in Madžarski, da skušata zatreti jugoslovanske manjšine ter pripomnil, da so vsi napadi proti jugoslovanski komunistični partiji propadli in da je njena edinost danes najboljše jamstvo za zmago v bodočnosti.

Pogajanja za novo dolgoročno trgovsko pogodbo med Veliko Britanijo in Jugoslavijo se bodo v kratkem pričela. Bržkone se bodo vršila v Londonu. Predpogoji za ta pogajanja so bili ustvarjeni s podpisom kratkoročne pogodbe med obema deželama, ki je bila sklenjena v decembru.

Uradno glasilo poljske komunistične stranke je v Varšavi objavilo, da bo trgovanje med Poljsko in Jugoslavijo znižano na eno četrtino. List pripomnja, da so to posledice, ker je Jugoslavija prekršila svojo solidarnost napram „ljudskim demokracijam" ter pričela dobavljati življensko važne surovine „kapitalističnim državam".

Jugoslavija je vrnila vse nemške vojne ujetnike s tem, ko je odposlala pretekli teden zadnji transport 1500 vojnih ujetnikov na Saško.

POLJSKA

Namestnik poljskega ministrskega predsednika Gomulka je odstopil in bil razrešen svoje službe. S tem je, kakor izgleda, končnoveljavno zaključil svojo politično vlogo. Kakor znano, je moral Gomulka pred nekaj meseci odstopiti z mesta glavnega tajnika poljske komunistične stranke. Takrat se je Gomulka javno pokesal svojih „zmot", ker je zagovarjal v Kominformu Titovo stališče in obljubil, da se bo poboljšal.

AVSTRIJA

Vse štiri zasedbene sile se strinjajo s tem, da se bodo pričela pogajanja namektnikov zunanjih ministrov glede avstrijske pogodbe 7. februarja. Ta datum je predlagal pred božičem ameriški namestnik zunanjega ministra. Britanska in francoska vlada sta takoj privolili, medtem ko je sovjetska vlada prejšnji teden odgovorila, naj se pričnejo razgovori ob predlaganem času.

Avstrijska vlada je v svoji noti poudarila nujno potrebo skorajšnje sklenitve pogodbe, ki bi napravila konec zavezniški zasedbi, katera predstavlja finančno in gospodarsko breme za Avstrijo.

Ko se bodo pogajanja pričela bodo bržkone najprej obravnavali jugoslovanske zahteve napram Avstriji. Nato bo prišlo na vrsto odprto vprašanje nemške imovine v Avstriji. Ostala nerešena vprašanja so: bodoča ustanovitev avstrijskega vojaštva, dalje razseljene osebe in pa jamstvo za avstrijsko neodvisnost.

NEMČIJA

Prvega januarja letos je znašalo število britanskega osobja, zaposlenega pri vojaški vladi za Nemčijo, 12.226. Nadaljnjih 1728 oseb se bavi z oskrbovanjem razseljenih oseb in upravlja britanska skladišča. Državni podtajnik v zunanjem ministrstvu Mayhew je izjavil, da nameravajo do konca letošnjega leta znižati število britanskega osobja za 25 odstotkov.

„Svetovni državljan št. 1" Garry Davis je bil povabljen v Hamburg, odkoder je odpotoval v Hannover, kjer je priredil veliko zborovanje.

Truman potrjen

20. januarja je položil Truman kot novi predsednik USA za prihodnja štiri leta prisego, da bo storil vse, kar je v njegovi moči za dobrobit Združenih držav in za mir na svetu. Pri tem je pozval narode sveta, naj se združijo in pomagajo stvari miru in svobode. „Največja potreba sedanjega časa je, da se ljudje naučijo živeti med seboj v miru in soglasju," je izjavil predsednik Truman.

Prestolnica Združenih držav je bila nabito polna ljudi vseh različnih slojev, ki so se zbrali v Washingtonu iz vseh delov države. Trg pred kapitolom, kjer je Truman prisegal, je napolnila množica 120.000 ljudi. Navzoči so bili tudi predstavniki 69 tujih držav, najvišji ameriški funkcionarji, člani kongresa in predstavniki raznih držav USA ter tako poudarili svetovni pomen in zgodovinsko važnost tega dogodka.

AMERIKA NE BO VRNILA KRONE SV. ŠTEFANA

Predstavnik zunanjega ministrstva je izjavil na tiskovni konferenci, da Združene države ne nameravajo vrniti Madžarski krone sv. Stefana. Krona je sedaj v rokah ameriških oblasti v Nemčiji. Madžarska vlada baje še ni uradno zahtevala vrnitve te krone.

Krona izvira iz let okoli 1000,ko jo je podaril papež Silvester II. kralju Štefanu po spreobrnjenju Madžarov v krščansko vero. Leta 1945 so jo našli v nekem avstrijskem solnem rudniku. Od tedaj je v rokah ameriških oblasti, ker so Američani protestirali zaradi naraščajočega verskega preganjaja na Madžarskem.

Berlinska oskrba po zraku je premagala zimo

Anglo-Američanom se je posrečilo izvesti svoj velikopotezni način in oskrbeti zapadni Berlin preko zime brez gospodarskih in moralnih propadov. Vreme je na srečo delalo za nje. Letošnja zima je precej mila, vendar pa megla in vlaga tudi ovirata zračni promet. Napeli so vse sile ter povečali prevoz po zraku, tako da je sedaj že premagana prehranjevalna kriza, ki je grozila Berlinu predvsem v januarju.

To grozečo krizo pa so Angleži in Amerikanci pravočasno predvidevali, zatorej so letalske posadke, organizatorji in osobje delovali s polno paro. Če je kakšen dan ali več bil zračni promet oviran zaradi vremena, je pa druge dneve deloval s tem večjim poletom, ko so vsaki dve minuti pristajala letala, natovorjena z živili.

Seveda, to vse še ni dovolj, da bi moglo očuvati in razvijati gospodarstvo, vendar pa oskrba po zraku deluje mnogo boljše, kakor pa so predvidevali ob začetku.

Razpoloženje med nemškim prebivalstvom je zadovoljivo. Ljudje dobijo dovolj prehrane, čeprav je le enostavna. Tudi zmrzovati jim letos ni bilo treba kakor prvi dve zimi po vojni, kajti leteče trdnjave so dovažale tudi premog in elektrarne so pričele delovati.

Politični voditelji v Berlinu niso hoteli zaostajati za svojimi rojaki v Zapadni Nemčiji in so prav tako nekaj časa grajali odločitev glede Porurja. Toda kmalu so se uravnovesili ter pričeli proučevati pomembnejše vprašanje in to je bodočnost Berlina.

Vodja socijalnih demokratov in berlinski župan, profesor Ernst Reuter, je šel dalje kakor kateri drugi Nemec ali zaveznik, ko je skušal prekoračiti sedanjo mrtvo točko pri reševanju berlinskega problema. Po njegovem mnenju bi bilo treba prevoz po zraku tako razširiti ,da bi nastal v Zapadnem Berlinu razvoj in boljši življenski položaj kakor v sosedni sovjetski coni, kjer prebivalstvo prejema le toliko, da si ohrani golo življenje. Tedaj bi Rusi morali priznati svoj poraz in bi navsezadnje bili voljni pričeti pogajanja.

To pa je daljnosežen načrt, ob katerem se takoj pojavlja zaskrbljeno vprašanje: ali more prevoz po zraku izpolniti prvi pogoj? Le povprečno preračunano bi rabili 1000 letal dnevno, ki bi pripeljala vsak dan po 6500 ton živil in drugih potrebščin.

Dogodki na Kitajskem

(Nadaljevanje s 1. strani)

V kitajski zgodovini je bilo malo politikov in vojaških voditeljev, ki bi imeli za časa svojega vladanja več moči kakor Čangkajšek. — Generalisim Čangkajšek je star 62 let in je znan zaradi špartanskega načina življenja. On namreč ne kadi, ne pije in odklanja vsak luksuz. Kitajsko je vodil več kot dvajset let.

Mogoče je žalostno, da sta sedaj obe stranki zahtevali njegov odstop kot predpogoj za mir na Kitajskem, če pomislimo, da je dolga leta zvesto in dobro služil državi.

V vojni proti Japonski je Čangkajšekovo odločno stališče vlivalo poguma ne le njegovemu lastnemu narodu, temveč tudi njegovim oddaljenim zaveznikom v zahodnem svetu, da bo končno iz temačnih dni poraza le posijalo sonce zmage. Toda tudi takrat, ko je bil najvidnejša pojava v azijski borbi in so ga slavili vsi, so njegove misli bile prej misli strankarskega voditelja kot pa narodnega voditelja.

Po vojni bi bili komunisti iz svojih posebnih razlogov pripravljeni sprejeti ga kot voditelja koalicije vseh strank, toda Čangkajšek je ta nasvet odločno zavrgel, ker je upal, da bo lahko zdrobil svoje nasprotnike s silo. V tem upanju je živel vse dotlej, ko so pričeli komunisti ofenzivo proti Mandžuriji. Čangkajškova politika in značaj njegove osebe sta onemogočala, da bi lahko dosegel kakšen kompromis s komunisti. Nepopustljivo vztrajanje pri svojih idejah ter njegovo trdovratno odklanjanje, da bi zavrgel reakcionarne in dvomljive svetovalce, sta mu polagoma odtegnili podporo liberalnih elementov nove Kitajske. Tudi tisti, ki so videli v njegovi vladi še zadnji branik proti naraščajoči poplavi komunizma, česar so se bali, so končno spoznali, da je treba napraviti konec njegovemu neuspešnemu in koruptnemu režimu. Toda to, kar je pospešilo njegov odstop, ni bilo toliko upadajoči vpliv desničarsko usmerjenih skupin v Kuomintangu kot pa sklep ministrskega predsednika dr. Sun Fo-ja (ki je sin Sunjatsena), da se je nemogoče uspešno upirati komunističnim zahtevam.

Kakor določa kitajska ustava, bo podpredsednik republike general Li Tsung Jen avtomatično prevzel vodstvo države. Li Tsung Jen, ki je sijajen vojak in odličen upravnik ter mož liberalnih nazorov, ni imel nikoli prilike, da bi lahko izvedel svoj program razširjenja vladne osnove. Za to pa bo danes najbrže že prekasno. Mir na Kitajskem je danes v rokah komunistov. Če ti danes še želijo koalicijo, bo Li Tsung Jen mogoče mož, s katerim bi oni morda hoteli razpravljati.

Sedanja zmernost kitajskih komunistov je najbrže le taktična. Njihovo pravo stališče bomo spoznali, ko bodo imeli oblast že trdno v rokah in ko ne bodo več potrebovali pristanka tistih, ki so zdaj zaradi vojne utrujenosti pripravljeni sodelovati z njimi. Vsekakor pa bo režim, ki ga bodo ustanovili komunisti, gledal v zadevah zunanje politike v Moskvo ter bo bolj pod moskovskim vplivom kot pa vsi drugi režimi.

Ni verjetno, da bodo zanamci obsojali Čangkajška, ker ni hotel skleniti kompromisa s komunizmom. Da z njim ni kompromisa, je Čangkajšek vedel bolje kot pa mnogi državniki srednje Evrope. Resnična tragedija pa je v tem, da je Čangkajšek sklepal kompromise s svojimi lastnimi načeli, ki vtelešujejo nauke Sunjatsena in kateri so ga navdihovali v mladosti. Naj bo že naša sodba kakršna hoče, Kitajska se zdaj vrača na pot revolucije. Za zdaj je še nemogoče napovedati izid komunističnega triumfa. Mnoge rase in mnoga prepričanja so si že skušala pridobiti nadoblast nad Kitajsko. Uspela pa še ni nobena. („The Times")

Prvi božič v Čile

Temuco, 2. jan. 1949.

Mesec in pol pred zadnjimi božičnimi prazniki sem prišel iz Koroškega v južnoameriško državo Čile. Ker mi je šlo v Šmihelu na Koroškem dobro, na domači zemlji in med domačimi ljudmi, tukaj pa sedaj premagujem prve večje in manjše težave življenja v nove razmere in v novo življenje, je razumljivo, da mi misli pogostoma uhajajo v prelepi košček naše zemlje na Koroškem, zlasti še na dolino pod Peco in na Peco samo, ki je sedaj gotovo vsa lepa in bela pod snežno odejo.

Preživel sem tukaj prve božične praznike, ki imajo nekatere posebnosti, ki jih v Evropi ni. Rad bi to na kratko popisal svojim sobratom, prijateljem in znancem na Koroškem. Pa ker je pisanja preveč, če bi hotel pisati vsakemu posameznemu in tudi časa ni za to, pišem o tem samo svoji stari prijateljici „Koroški Kroniki“ in naj ona, ki pride vsak teden v stik z vsemi koroškimi Slovenci, poroča naprej.

Prva in največja posebnost za novodošlega Evropejca je tukaj ta, da se božič obhaja v poletnem času. Tukaj je južni del zemeljske krogle in so vsi letni časi ravno narobe kakor v Evropi. Mesec december je tukaj podoben evropskemu mesecu juniju. Ravno okrog božiča se začne tukaj največja poletna vročina. Sicer je tukaj v Temuco, kjer sem te prve praznike preživel, že toliko na jugu, da dnevi niso preveč vroči, noči pa so tudi poleti večkrat kar precej hladne, kar je za nočni počitek zelo ugodno.

Kot daljna priprava na praznike je seveda tudi tukaj adventni čas z vso svojo resno in globoko liturgijo. V ta čas pade največji Marijin praznik Brezmadežno spočetje, ki ga Čilenci zelo lepo obhajajo. Na ta praznik se tukaj na prav slovesen način zaključi mesečna Marijina pobožnost, ki je kakor majniška pobožnost v Evropi. Ta pobožnost je tukaj še nekako bolj izrazita in ima značaj prave narodne pobožnosti in tudi praznik 8. decembra praznuje prav slovesno ves narod. Tudi vsi časopisi in radio so zelo v službi te pobožnosti. Vsak Čilenec, ki še količkaj čuti s Cerkvijo in se ima za kristjana, prejme za praznik Brezmadežnega spočetja svete zakramente, kar velja po posebnem odobrenju svete stolice tukaj za opravljeno velikonočno dolžnost prejema svetega obhajila.

Na praznik Brezmadežne se v Temuco zaključi mesečna Marijina pobožnost z veliko procesijo skozi mesto v predmestje k votlini Lurške Gospe, kjer je za vse mesto skupna zaključna pobožnost. Ta procesija je za človeka veliko doživetje. Osrednjo točko procesije je tvorilo veliko vozilo, na kateremu je bil prikazan velik iz vate narejen labod, ki plava po morju, na hrbtu pa mu je stal velik kip Marije Morske Zvezde. Vlekli so to vozilo vojaki, za njim pa je stopal škof v spremstvu mestne duhovščine.

Poleg različnih zastav, zlasti zastav Katoliške akcije, godb na pihala je bil lep pogled na del procesije, ki ga je sestavljal dijaški zavod sv. Jožefa, ki šteje okrog šeststo dijakov. Spredaj je korakala petdesetčlanska dijaška godba na pihala, za njo pa vsi dijaki v enakih belih oblekah, belih hlačah, belih srajcah, s pasovi in prekoramnicami v barvah narodne zastave. Čilska državna zastava ima iste in ravno tako razporejene barve kakor jugoslovanska.

V procesiji so ljudje po skupinah prepevali nabožne pesmi in vzklikali: Živela Devica Marija, živel sveti oče, živela Katoliška akcija in podobno. Ni v tej procesiji kake posebne pobožnosti, je pa to nekaka zunanja manifestacija na čast Materi božji, ki tudi ni brez pomena.

Pred Lurško votlino se je zbralo okrog 20.000 ljudi, kar je za Temuco s 45.000 prebivalci kar dovolj. Tukaj je bila zaključna pridiga, škof je molil zaključno in posvetilno molitev Mariji, Kraljici majnika, sledil je blagoslov z Najsvetejšim. Vso pobožnost so prenašali po mikrofonih in radiu.

Neposredna priprava na božič je devetdnevnica, pobožnost na čast Detetu Jezusu. Zanimivo je tukaj to, da so ves ta čas že postavljene jaslice, seveda brez svete Družine. Jožefa in Marijo postavijo v hlevček na sveti večer, Jezuščka pa zanese v jaslice duhovnik med polnočno sveto mašo po gloriji.

Na Silvestrovo popoldne in tja do polnoči ima dušni pastir veliko dela s krščevanjem, porokami in spovedovanjem. To je vedno ob večjih praznikih.

Od enajste do dvanajste ure ponoči je bil v tukajšnji župnijski cerkvi Marije Pomočnice koncert božičnih pesmi. Pa to ni bilo tako, kakor zadnja leta v Šmihelu, kjer je cerkveni zbor pred polnočnico zapel nekaj lepih božičnih, ampak je bil po zvočniku prenos iz gramofona v zakristiji. Čisto po amerikansko.

Ob dvanajsti uri sem začel z slovesno peto sveto mašo. Domači duhovniki so bili medtem v spovednicah, kjer gre meni zaradi jezika še nekoliko težko. Po Dominus vobiscum po gloriji sem zanesel Jezuščka v jaslice, ki mi ga je prinesel cerkovnik na oltar.

Takoj po sveti maši sem šel zopet po Jezuščka v jaslice in sem ga dajal pri obhajilni mizi poljubovati vernikom. Tako je tukaj navada. Precej časa je trajalo, da so prišli vsi na vrsto.

Po polnočnici šele sem imel priliko, da sem sam v svoji sobici pred majhnimi jaslicami, ki sem jih prinesel s seboj s Koroškega, doživljal v miru skrivnost svete noči. Prelistal sem svoj dnevnik, obračal sem liste svojega spomina in sem primerjal svoj letošnji božič s prejšnjimi nazaj, dokler sega moj spomin, prav do tja, ko sem ga obhajal še kot otrok v družbi staršev, bratov in sestra doma in še nisem vedel, kaj je hudo, kaj so življenjske skrbi, kaj je begunstvo, kaj so težave duhovniškega poklica. Duhovnik nekako prav ob takih trenutkih najbolj doživi pri sebi svoje poslanstvo: Tukaj si, pa ne da bi mislil nase, da bi živel sebi, ampak da bi bil v skrbeh za druge, da bi se žrtvoval za druge. Bog te je poklical, da se odpoveš osebnemu udobju, družinskemu življenju, da mu slediš, kamor te kliče in se povsod vsega predaš delu za reševanje duš. Ta pot je večkrat zelo trda in včasih tudi s krvjo oblita, je pa za duhovnika samega, če hodi res vztrajno in neustrašeno po njej, vir velikega notranjega miru in zadovoljstva, je vir velikega zasluženja za nebesa.

Božičnemu prazniku sledi praznik Nedolžnih otročičev. Pri nas doma in na Koroškem je na ta dan v navadi tepežkanje ali „šapanje“. Tukaj tega ne poznajo, pač pa je ta dan tukaj kakor pri nas prvi april.

Vse dopoldne sem pazil, da me ne bo kdo kaj „navlekel.“ Ko pa se je bližala dvanajsta ura, manjkalo je samo še tri minute, me je poklical moj župnik pater Ferdinand, naj grem k telefonu, ker me nekdo kliče. Ves navdušen ob misli, da me kliče gospod Janez, sem tekel k telefonu. Se na misel mi ni prišlo, da bi bila lahko potegavščina prvega aprila. Spoznal sem to šele, ko sem našel telefon zaprt in sta se mi začela zadaj pater Ferdinand in pater Jure prav od srca smejati. Žalibog se maščevati nisem več mogel, ne nad njima ne nad kom drugim, ker je v zvoniku ura že udarjala poldne in ni dovoljeno več lagati.

Za Novo leto je bilo zopet veliko krstov in več porok. Zadnja oseba, ki sem jo krstil v letu 1948, je bila osemnajstletno dekle, ki si je izbralo ime Marjeta. Čile je še zelo misijonska dežela in je veliko krstov odraslih otrok, fantov in deklet. Ob zaključku leta je zapisanih v župnijskih knjigah za preteklo leto 128 porok in 989 krstov.

Novo leto začnó tukaj res prav slovesno. Tuljenje siren po mestu, vseh lokomotiv na kolodvoru, zvonjenje zvonov je povzročilo, da so začeli tuliti še psi, ki jim je šlo vse to že preveč na „živce“. Kmalu za tem pa se začne velik živ-žav po ulicah. Vsak hoče že takoj po polnoči voščiti srečno novo leto svojim prijateljem in znancem. Voščijo ne samo z besedami in stiskanjem rok, ampak tudi z krepkim objemom in potrepljanjem z desno roko po hrbtu.

Tako na kratko o nekaterih zunanjih posebnostih božičnih praznikov tukaj. Ob teh in še drugih prilikah sem spoznal, da je to ljudstvo tukaj srčno zelo dobro in tudi verno, je pa versko zelo samo zunanje, brez globin, brez pravega življenja. Tukaj čakajo duhovnika in laičnega apostola v Katoliški akciji še velike naloge.

Po božičnih praznikih se začne tukaj čas dvomesečnih poletnih počitnic. Vse govori sedaj samo o tem, kako bi mogli čim bolj pametno ali nespametno izrabiti ta čas. Zame ta čas ne bodo počitnice, pač pa čas mirnega in pridnega študija španskega jezika, da bom mogel z marcem začeti že pridno pomagati tukajšnjim duhovnikom pri obilnem dušnopastirskem delu.

—gtn—

Mednarodna zveza delavskih sindikatov

Odpor proti komunističnim ciljem za nadvlado v sindikalnih organizacijah in njih smernicah je dosegel odločilno razdobje. Sindikalne organizacije nekomunističnih delavcev so zato sklenile ustanoviti novo nekomunistično sindikalno zvezo delavcev.

Novo mednarodno zvezo svobodnih delavskih sindikatov nameravajo urediti na kontinentalni (celinski) osnovi. To se pravi ,da bodo med seboj tesneje povezane najprej evropska ,ameriška, avstralska in druge strokovne zveze, ker ima vsaka celina posebne razmere in so delavske koristi tam različne od potreb delovnega ljudstva na drugih kontinentih.

V novi mednarodni sindikalni zvezi bodo štiri celinske organizacije :evropska, vseameriška, azijska in afriška. Vrhovni odbor bo imel bolj zvezno in vzporeditveno nalogo, ne pa da bi igral vlogo nekakšnega diktatorskega vodstva. Ta ureditev pomeni najboljše poroštvo pred nevarnostjo, da bi se vpliva nad organizacijo polastila kaka politična stranka, kak oblasten posameznik ali kaka država.

Nauk, ki ga je svetovno delavstvo dobilo iz samovolje rdečih oblastnikov v sedanji mednarodni sindikalni zvezi, je bil, kakor vse kaže, dober. Delavstvo je šlo rdečim emisarjem enkrat na led, zdaj pa je spoznalo, v kakšne namene so ga hoteli izkoristiti.

Z razbitjem sedanje mednarodne sindikalne zveze bosta Sovjetska zveza in svetovni komunizem doživela enega najhujših in najbolj odločilnih udarcev v zgodovini. Zadalo jim ga bo delavstvo, tisti sloj, ki je v začetku komunizmu in njegovi propagandi najbolj verjel in mu z velikanskimi žrtvami tudi v marsičem pomagal do zmage.

Nihče se ni v svojih pričakovanjih tako razočaral, kakor se je delavstvo, ki je v borbi za svoje koristi zaupalo komunistom. Namesto obljubljene diktature proletarijata je dobilo sužnost, kakršne zgodovina ne pomni.

Zdaj so se delavcem začele odpirati oči. Njihovo spoznanje in njihovo streznenje, ki bo zdaj dobilo izraza v novi mednarodni zvezi delavskih strokovnih organizacij, bo svetu odslej najboljša in najzanesljivejša obramba proti komunizmu. (CAD)

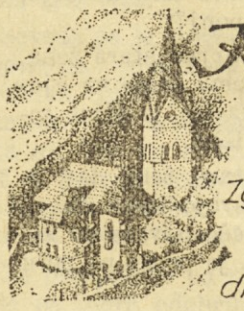

Kapelški punt

Zgodovinska povest

Spisal dr Ožbolt Jlaunig

(Nadaljevanje)

10.

Kdaj so zidali cerkev, se ne da ugotoviti. Iz listine z dne 19. oktobra 1386, ki jo je pisal oglejski patriarh in kardinal Franciscus lastnoročno, ko je bival v Kapli, povzemamo, da je stala že tedaj cerkev, ker dobi vsak 80 dni odpustka, kdor sprejme na dan posvečenja cerkve pri D. M. v Trnju svete zakramente. Bržkone je kardinal ta dan cerkev posvetil.

Dne 24. septembra 1473 so prihrumeli krvoločni Turki skozi Kokro preko Jezerskega vrha in iz Solčave preko Št. Lenarta v Kaplo, ki so jo požgali. Kapelčani so zbežali v skalovje v Tabrih in od tam valili kamenje na Turke, jih tako 17 ubili in zajeli 200 konj. Ker so Turki večkrat vpadali v te kraje, so sklenili Koroščí, da se zavarujejo. Sezidali so leta 1479 v kapelški soteski trdnjavi, ki se imenujeta Tabri. Od teh trdnjav se vidijo še sedaj na obeh straneh Bele na strmih skalah razvaline. Trdnjavi sta bili med seboj zvezani z visokim zidom, ki je segal čez Belo. Na cesti pa so bila železna vrata. Ko so dogotovili tabre, so bili ljudje tako veseli, da je nastala celo narodna pesem, od katere pa so znane le dve vrstici:

O ti preljuba kremlica,
Ti si naša zabranica.

Narodna pripovedka ve povedati, da so pridrli leta 1783 Turki sem od Podjunske doline. Njim na čelu je bil Ahmet-paša. Turek je požgal Reberco in:

Z junske doline če v Kaplo predreti,
V cerkvi Marije hlev konjski imeti.

Toda Kapelčani zajezijo Belo v Tabrih, voda nastopa tako visoko, da stoji že do podnožja D. M. v Trnju. Paša stopi na goro v skalovje in, ko zagleda odtod Kaplo in romarsko cerkev D. M., zagrozi, da potopi Kapelčane v krvi, cerkev pa spremeni v konjski hlev. Ali v nebeški zarji se zasveti tedaj Marijino ime, iz jasnega neba trešči strela v turškega pašo, slap zruši pečevje in vtisne podobo turške glave v skalo, jez se podere in poplavi Turke, ki se potopijo v Beli. Turški sultan je nabil poznejе v globoki Turčiji železna pisma, da ne pride več v ušive Luče, lažnivo Solčavo in železno Kaplo. Od tistega časa se imenuje Kapla železna. Luče pa je označil ušive, ker so baje Turke uši snedle, Solčavani pa so sovražnika ob gosti megli zapeljali v prepad »Peklo«, kjer so se vsi pobili.

Do Matere božje v Trnju je imelo ljudstvo veliko zaupanje in ljubezen. Od daleč so hodili romarji tu sem na božjo pot v tolike številu, da je bilo koncem XVIII. stoletja na binkoštni praznik 7000 ljudi pri obhajilu. Dogajali so se tudi čudeži, kar kaže še sedaj 25 votivnih podob iz prejšnjega stoletja.

Tako je postala ta cerkev znana daleč okoli po Koroškem in tudi na Štajerskem noter do Gornjega grada. Vsako leto so romali ljudje k tej cerkvi, posebno pa na Veliko in Malo Gospojnico ter na praznik Marijinega imena.

A reforme cesarja Jožefa II. tudi tej cerkvi niso prizanesle in to je povzročilo dosti razburjenja. Začetek pa je bil na dan Šimanovega sejma v Kapli leta 1785.

Ta sejem je eden največjih posebno radi tega, ker je treba nakupiti stvari, ki se rabijo preko zime.

Že osem dni prej je dal trški sodnik Hagen pri rotovškem oknu postaviti leseno roko z mečem v roki v znamenje, da je od tega časa vsak, ki pride v območje trga, podvržen postavam in uživa tudi zaščito trške oblasti.

Že dan pred sv. Šimanom so se pripeljali trgovci iz daljnih krajev, tako iz Celovca, Velikovca, Pliberka. Po gostilnah je postalo življenje živahno, gostilničarke so potiskale kar po cela teleta in svinje v veliko peč, da drugi dan ni toliko dela.

Pri Bošteju in Koclju so se že napolnili prostori in vsa prenočišča so bila oddana. Trgovci in kramarji so sedeli po skupinah skupaj in se živahno pogovarjali, saj je vsak upal, da bo drugi dan prodal kolikor mogoče veliko blaga.

(Dalje prihodnjič)

LEV FLORIJAN:

Romeo in Julija

„Nedelja je danes. Najbolj žalostna nedelja mojega življenja. Morda se Vam to ne zdi tako važno kot meni, pa Vas bo morda le malo zanimalo, ker ste Vi, visokospoštovana gospodična Virginija kriva moje tolikanj prezgodnje smrti. Sedaj namreč, ko to moje poslednje pisanje berete s suhimi očmi, mene že ni več in moj duh se je ločil od telesa.

Saj ne pravim, da ste edino Vi, visokospoštovana gospodična kriva mojega nesrečnega konca v cvetu mladosti, toda zaradi Vas nisem bil nikdar v življenju srečen. Zaradi Vas nisem mogel ne dihati ne jesti, ne spati in ne delati. Kajti Vaše nedolžne oči me zasledujejo dan in noč. Jaz nesrečnez niti misliti ne smem na to, da moram toliko trpeti, Vi pa niti ne veste, kako Vas ljubim. Tako je torej ta moja ljubezen velika neumnost, ker ljubim samo jaz in vi o tem nič ne veste. Nikdar se Vas nisem upal nagovoriti. Gledal sem Vas iz daljave in se Vas bal...

Toda, kaj Vam sedaj vse to pravim? Sedaj sem itak mrtev.

Morda se spomnite nekoga, ki je stal pod Vašim oknom ure in ure, tako rekoč ves čas, kadar ni imel uradnih ur za stranke in naj je lilo ali snežilo. To sem bil jaz. Tisti poleg mene pa je bil moj pes, kateremu je ime Fifi in ki je sedaj brez gospodarja, zapuščen prav tako, kot sem bil jaz v dneh svojega življenja. Oba sva čakala pod oknom Vaše usmiljene besede.

Pa sva stala zaman...

Vedno sem upal, da me boste uslišala, Vi pa niste vedela, da Vas ljubim, ker se Vam nisem upal povedati, da Vas ne bi užalil. Tako, vidite, je moje življenje popolnoma zgrešeno, ker itak ne morem več živeti. Zaradi naraščajoče draginje namreč je postala moja plača tako neizdatna, da tudi iz finančnih razlogov nimam pomislekov glede smrti, ker bi ali moral začeti z dolgovi ali pa se oženiti z bogato devico. To pa je nemogoče, ker sem vedno ljubil samo Vas.

Pri tej priliki naj omenim, da znam tudi sam krpati nogavice, pomivati posodo in kuhati. To je vse, kar bi hotel napraviti za Vas. Po moji smrti pa bi lahko dobili mojo pokojnino. Tako bo pač ostala državi, ker drugih potomcev nimam. Jaz sam je ne rabim, ker sem že, kakor sem rekel, mrtev.

Smrt je možu, kakršen sem jaz, igrača v primeri z mukami moje nesrečne ljubezni. In v tem duhu sprejmite moje poslednje pozdrave.

Vaš

Kazimir Knajfar,
Žolnirjeva ul, 12a."

„Fifi!" je zaklical samomorilec, „kaj naj s teboj?"

Fifi pa je spokojno dremal in ni polagal posebne važnosti na poslednje vzklike svoje gospodarja.

„Fifi!" je tedaj povzel samomorilec ponovno, „kaj naj s teboj? Edino ti mi še delaš skrbi na tem svetu. Z vsem ostalim sem obračunal."

Kazimir je pismo zaprl, napisal nanj naslov izvoljenke in prilepil znamko postrani, kajti prilepiti znamko postrani pomeni po tajnih pravilih ljubezen.

„Najbolje je, da pismo neseva na pošto, kajti po moji smrti bodo prebrskali vsak kotiček in ne bi bilo prav, če bi ves svet izvedel za mojo nesrečno ljubezen."

Na pisalni mizi je stala steklenička z napisom „Strup!" in mrtvaško glavo. Kazimir jo je vzel v roko, jo pogledal z vdanimi očmi in na obrazu so se mu začrtali sledovi trpljenja. S tresočo roko jo je položil nazaj, odločen, da izpije strup, ko se vrne s pošte.

Šla sta na ulico. Sprva sta hodila po blatu. Saj ni več važno. Jutri itak ne bo več treba snažiti čevljev. Ko je prišel nasproti avtobus, sta se mu raje umaknila, ker je Kazimir strup že kupil in je hotel zato ostati pri tem načinu smrti.

Ko sta prišla mimo kavarne, je Kazimir pomislil na denar, ki ga še ima v denarnici, kajti ni še dolgo tega, kar je dobil plačo. Bodla ga je misel, da bi ga po njegovi smrti dobil nekdo, ki nima prav nikakih zaslug za njegov konec.

„Tudi ves denar bova še nocoj zapravila, v kavarno greva. Toda prej oddava, sicer bo prepozno..."

In tako sta vsa blatna prišla do glavne pošte in vrgla pismo v predal.

„Tako," je vzdihnil samomorilec, „sedaj sem za ta svet pravzaprav že umrl, kajti čim pritisnejo pečat na pismo, je že postalo dokaz o moji prezgodnji smrti. Sedaj se zato ne morem več drugače odločiti, kot da ostanem mrtev, kajti, kar je uradno, to drži."

Pri teh mislih so mu solze ponovno zalile žalostne oči, ker se je sam sebi neskončno smilil spričo svojega ranjenega srca.

Nato sta se obrnila in šla nazaj isto pot.

Ko sta tako hodila vsa blatna, jima je kavarna takorekoč kar sama prišla nasproti. Stopila sta in sedla prav v sredo velike dvorane. Fifi na stol poleg gospodarja, ki je naročil steklenico ruma.

Da bi umrl mirne vesti, je sklenil, da se ne smatra več za člana „Abstinentske prisege." Danes je itak vsega konec. Saj ne pije zato, da bi se napil, temveč zato, da se iznebi denarja. In prav zato si je nalil kozarec do vrha in ga v dušku izpraznil. Bila je že skoraj polnoč, ko sta sedela pri tretji steklenici. Denarja pa ni hotelo biti konec. Prvič v življenju je imel Kazimir občutek, da ima preveč denarja.

„Kaj mi to koristi sedaj, ko je že prepozno", si je mislil. „Toda odnehal ne bom. Iznebil se ga bom do poslednjega groša."

Čim bolj je pil, tem manj se mu je zdela grozna misel na smrt, toda tem bolj jo je obžaloval. „Škoda, da moram umreti, kajne ‚Fifi'," je šepnil psu na uho. „Vendar pa ni vredno, da bi sedaj še pomišljal o tem."

Tedaj so Fifiju, ki ni bil vajen kavarniškega dima, začele teči grenke solze, ko je gledal gospodarja s svojimi velikimi očmi. Kazimir ga je ginjeno objel ter začel poljubljati. Spričo tolike pasje vdanosti ga je minila prav vsa slaba volja in ni bilo dolgo, pa je začel peti. Sprva sam zase in za psa, potem pa vedno glasneje. Kmalu se je pri mizi nabrala družba in Kazimir je naročal. Vsi so bili dobre volje zaradi njegove gostoljubnosti.

Toda ko je hotel vstati, se mu ni več posrečilo. Zato je natakar prišel z računom. Kazimir je hitro izpil še en kozarec in, ko je potegnil listnico, se mu je dozdevalo, da nima dovolj denarja. Dal je ves denar natakarju pa še uro, ki sicer ni bila zlata, a lesena tudi ne. Sedaj, ko se podaja tja, kjer nobena ura ne bije več, je itak ne potrebuje.

Še enkrat je pogledal proti strupu in mislil, da stoji na glavi. Zato se je tem bolj oprijel mize, da ne bi padel s stola in zaspal. Še to je slišal: „Pijan je", potem pa nič več. Ura je bila dve, ko so ga prinesli domov in ga oblečenega položili na posteljo. Fifi pa se je vlegel poleg in zadremal.

*

Ko je gospodična Virginija zjutraj vstala, ji je poštar prinesel žalostno vest o prezgodnji smrti pokojnega gospoda Kazimira. Zajokala je v svoji nedolžnosti, ker se je — popolnoma pravilno — smatrala za vzrok njegove smrti. Spomnila se je, da je tolikokrat gledala pokojnika z okna in si pri tem mislila: „Kako srečna mora biti ona, na katero s svojim psom čaka ure in ure...!"

Gospodična Virginija ni več ravno najmlajša in, čeprav je še dobro oblikovana, jih šteje že skoraj štirideset. Zato jo je vest o smrti edinega častilca, o katerem je imela pismen dokaz njegove ljubezni, pretresla prav posebno globoko. Hitro se je napravila, vzela nekaj rož iz vaze in stekla do prvega stražnika in z njim potem v pokojnikovo stanovanje. Čez nekaj minut sta v trpki žalosti stala ob postelji. Virginija je ihtela, stražnik se je odkril, Fifi pa je, temu primerno otožen, lizal svoji prednji taci.

Toda gospodična Virginija ni bila dolgo brez uma. Tudi stražnik je postaven mož. In v tem, ko je še vsa drhtela, se je naslonila na stražnika, iščoč vsaj malo utehe za svojo bolečino.

Ni se še dobro naslonila nanj, pa je Kazimir prav na rahlo vzdihnil. Tedaj se je močno prestrašila in zardela. „Jej, gospod stražnik", je rekla, „saj je še živ!"

A človek je človek in ženska je ženska. V tem trenutku se je videla, kako stoji pred oltarjem v beli obleki s šopkom lilij v roki in mirtinim vencem na glavi. „Brž zdravnika, brž", je zaklicala stražniku, še preden je privid minil. In stražnik je presenečen odhitel.

Kmalu je prišel zdravnik. Prijel je „samomorilca" za roko in prisluhnil srčnim uhripom ki pa so bili popolnoma v redu, medtem ko so Virginiji sijale solze upanja iz srečnih oči. „Kajne, da imate še upanje, gospod zdravnik?" ga je vprašala; kajti v zdravnikovih rokah je ležala vsa njena bodočnost."

„Da, še je pravočasno", je dejal in ustnice so se mu v kotih hudomušno krivile, ker je spoznal, da „samomorilec" čisto normalno spi globoko spanje po preobilo zaužitem alkoholu. „Morda ga bomo lahko rešili. To je strup, s katerim se ljudje zelo radi zastrupljajo. Vendar ni najhujši..."

„... dajte mu mrzle obkladke na glavo" je dejal, to je vse, kar lahko zaenkrat storimo..."

Virginija se je takoj spravila na delo z veliko vnemo. Tedaj se je Kazimir zaradi kapljice vode, ki mu je smuknila po vratu navzdol, začel prebujati. Pomencal si je oči, jih previdno odprl, saj ni vedel, ali je v nebesih ali peklu. Nenadoma pa je sunkovito skočil pokonci.

„Virginija!", je hripavo zaklical, „kje sem, ali sem živ ali mrtev?"

Pojav njegove izvoljenke ga je tako presenetil, da se je ves iz sebe zleknil nazaj na blazine, ne da bi počakal odgovora. Se ves prestrašen je iznova čul glas Virginije, kot glas iz nebes...

„Ah, Kazimir, jaz sem, tvoja Virginija, prav zares sem jaz..." S temi besedami se mu je vrgla okrog vratu z vso težo svojega telesa, hoteč ga ohraniti pri življenju.

Siloviti pritisk je Kazimira spravil popolnoma k zavesti. Zdravnik se je ves čas muzal, sedaj pa je spravil svoje instrumente in odšel. Pred vrati je tiho rekel tamkaj stoječemu stražniku: „Poglejte še enkrat v sobo, jaz mu ne morem več pomagati. Prišel sem prepozno..."

Ko je še stražnik pogledal v sobo, je našel oba tesno objeta.

„Res", je dejal, „ni mu več pomoči..." Nato je vrata tiho zaprl, da ne bi motil sreče, se zasmejal in odšel.

*

Kazimir pa je imel glavo, kot da bi bila polna težkega svinca. Tudi njegove misli niso bile nič kaj urejene. In še v želodcu ga je čudno tiščalo.

„Tako slabo se počutim, Virginija", ji je rekel komaj slišno. Dala mu je kozarec vode. Tedaj je opazila na pisalni mizi stekleničico z napisom „Strup".

„Ah, moj Bog!" je dihnila in sedla na stol sredi sobe. Že ob samem pogledu na strup bi skoraj umrla, njen Kazimir pa je moral piti to grenko tekočino zaradi nje. Zato mu je vsa bleda rekla:

„Kmalu bi te izgubila... In to vse si hotel storiti zaradi mene, umreti... Kako sem srečna, da sem te v zadnjem trenutku rešila tako grozne smrti... Tvoja hočem biti za vedno... Kazimir... Ali me hočeš?..."

Kazimir se je čutil junaka, čeprav se mu je obračal želodec. Samo hvaležno ji je pokimal z glavo, kajti ust si ni upal odpreti, ker se je bal, da mu bo potem še bolj slabo...

Na srečo Virginija ni niti opazila, da je steklenička s strupom še vedno polna. Zato je Kazimir menil, da je bolje, če nikdar ne izve, kako je skupaj s Fifijem v kavarni jemal slovo od tega žalostnega življenja.

*

Čez mesec dni pa so orgle v stolnici slovesno bučale ob poroki gospodične Virginije in gospoda Kazimira Knajfarja.

Trije razbojniki

Grška ljudska pravljica

Trije razbojniki so se hoteli nekoč kopati. Ko so tako potovali, so prišli ob bregu reke do majhne koče. V koči je sedela stara žena. Roparji so dali stari ženi z zlatom napolnjeno mošnjo in so rekli:

„Gemo se kopat. Shrani nam to vrečico, dokler ne pridemo ponjo in je ne terjamo nazaj. Toda pazi, ne daj je nobenemu izmed nas samemu, marveč samo, če vsi trije pridemo ponjo."

Stara žena je prevzela denarno mošnjo in jo je shranila. Toda roparji so pozabili, da bi vzeli glavnik s seboj in so poslali tovariša nazaj, da bi zahteval od stare žene glavnik. Ropar je šel k ženi in ji je rekel:

„Moja prijatelja sta me poslala po denar, daj mi ga!"

Stara žena pa je odgovorila:

„Rekli pa ste mi vendar, da ga smem dati samo, če pridete vsi trije ponj."

Tedaj je rekel ropar:

„Vprašaj ju torej, tam na bregu sedita!"

Žena je stopila pred kočo in je zaklicala ostalima dvema razbojnikoma:

„Ali naj mu ga dam ali ne?"

Tadva sta zaklicala nazaj:

„Da, daj mu ga!"

Stara žena je nato šla po mošnjo z denarjem in jo je dala roparju. Ropar jo je vzel in je zbežal z njo čez polje.

Druga dva roparja sta čakala in čakala, sta se skopala, sta nato zopet čakala na bregu, toda tretjega še vedno ni bilo nazaj. Slednjič sta se obrisala, oblekla in šla k stari ženi ter jo vprašala, kje je njun tovariš. Stara žena je pripovedovala ,da je bil pri njej, da je odšel.

„Ali ti nismo rekli," sta jo nahrulila razbojnika, „da ne smeš dati denarja, če ni pridemo vsi tri ponj?"

Za tonj se je izgovarjala stara žena, da je dala vrečo tretjemu samo na njuno potrdilo, razbojnika sta jo kljub temu spravila pred sodišče.

Zdaj je posedala stara žena dan za dnem žalostna pred svojo kočo in ni vedela, kako naj nesrečo odvrne od sebe. Ko je tako jokala, je prišel po potu pobič in ji je rekel:

„He, mamica, zakaj jokaš tako bridko? Morebiti ti morem pomagati."

Stara žena je pripovedovala dečku, kako se ji je zgodilo z denarno mošnjo in je pristavila ,da mora jutri iti pred sodnika.

Tedaj ji je dal zviti pobič tale nasvet:

„Le mirno pojdi leč in jutri, ko prideš na sodnijo, reci: Mošnja z denarjem je pri meni in dam jo tudi nazaj, če oni, ki so mi jo dali hranit, vsi trije hkrati pridejo ponjo."

Drugo jutro je stara žena v resnici šla k sodniku in je rekla: „Možje so bili trije: dali so mi vrečico in so mi ukazali, da jim jo smem dati nazaj samo, če jo zahtevajo vsi trije skupno. Naj torej ta dva poiščeta tretjega, da jim morem dati denar nazaj."

Tako je rešil nasvet malega fanta staro ženo pred ječo.

Čebelar pozimi

Že jeseni pred nastopom hladnih večerov in noči, vsekakor pa pred nastopom poznojesenskega mraza je čebelar preskrbel svoje „živalice“, da bodo mogle preživeti zimo. Sedaj so lepo zavarovane pred zimo in mrazom, preskrbljene so z zadostno hrano in lepo mirno „sanjajo“ ter čakajo, kdaj jih prvi pomladni sončni žarki pokličejo k novemu življenju.

Ko pa čebele lepo mirujejo, ne sme počivati v brezdelju čebelar. Sicer mora pustiti čebele čim bolj pri miru, vendar mora od časa do časa le pogledati k čebelnjaku. Posebno mora paziti na odprtine, na žrela panjev.

V zimskem času pridejo miši kaj rade v čebelnjak. Moramo jih prepoditi ali poloviti.

Mrtve čebele odstranimo z brade panjev. Drugače so te mrtve čebele večkrat vaba za razne ptiče, predvsem za sinice in žolne. Te trkajo nato na stene panjev in tako neprestano vznemirjajo čebele. Zato tem, drugače zelo koristnim pticam skrbimo za hrano v zimskem času in jim na primerno oddaljenem prostoru trosimo krmo.

V zimskem času preglejmo čebelarsko orodje. Da ne zarjavi, ga namažimo z vazelino. Seveda moramo imeti vse čebelarsko orodje, vse priprave za čebelarjenje spravljeno skrbno na primernem mestu.

V kolikor nam čebelarske potrebščine manjkajo, že sedaj skrbimo zanje, naročimo jih ali pa jih sami napravimo, pripravimo in popravimo. Vse okvirčke preglejmo, če so v redu. Zato pa moramo imeti vedno v zalogi suh, v odgovarjajoče letvice narezan oziroma nažagan les, malo kladivce in primerno velike žebljičke.

Najdragocenejša čebelarjeva zaloga je satje. To ima v precejšnji meri čebelar spravljeno izven panjev. Satje moramo vsaj vsak mesec enkrat pregledati, če se v njem niso naselili kaki črvički molja. Staro satje in odpadke voska raztopimo in ga zamenjajmo že sedaj za umetne satnice, da ne bodo še s postavljenjem teh izgubljale čebele v vigredi dragocenega časa.

Zimski čas je najbolj primeren za prebiranje strokovnih knjig in časopisov. V knjigah in časopisih tudi še tako izurjen čebelar najde vedno kaj novega, tu se uči spoznavati svoje napake, uči pa se tudi, kako se tem napakam najlažje in najbolj pravilno izogne.

Predvsem pa naj nas tudi zato v zimskem času čebele učijo in opominjajo ter opozarjajo na troje: delo, pridnost in edinost.

Oddaja kmetijskih pridelkov

(POJASNILO O NADOMESTNI ODDAJI)

Lansko leto je bilo določeno, da morejo oni kmetovalci, ki nikakor ne morejo oddati predpisane količine posameznih pridelkov, namesto teh pridelkov oddati druge. Ministrstvo za kmetijstvo je v sporazumu z ministrstvom za prehrano določilo, da v utemeljenih slučajih morejo tudi letos oddati nadomestne pridelke za one pridelke, katerih oddaja jim je predpisana, pa teh pridelkov iz utemeljenih razlogov ne morejo oddati.

Načeloma odloča okrajni preskrbovalni odbor ,ali je nadomestna oddaja dovoljena ali ne. Zato mora vsak kmetovalec, ki se hoče poslužiti te ugodnosti, prijaviti okrajnemu preskrbovalnemu odboru, da mu je predpisu nemogoče ugoditi in da želi oddati zato nadomestne pridelke.

Pri tem je določeno, da je treba oddati kot nadomestne pridelke za 100 kg predpisanega, pa ne oddanega krušnega žita: 120 kg ječmena ali 200 kg ovsa, 500 kg krompirja, 15 kg svinjske masti, 20 kg presnega masla, 500 l mleka, 1000 komadov jajc, 60 kg govejega mesa ali 40 kg svinjskega mesa. Pri mesu se računa, da odgovarjata 1 kg mesa 2 kg žive teže.

Seveda pa je mogoča tudi obratno nadomestna oddaja za zgoraj označene pridelke. Tako je n. pr. mogoče oddati namesto 100 l mleka 20 kg krušnega žita ali 100 kg krompirja ali 200 jajc i. t. d. Seveda mora tudi v tem primeru nadomestno oddajo odobriti predhodno okrajni preskrbovalni odbor.

Za predpisano pa ne izvršeno oddajo jajc pa more odobriti nadomestno oddajo okrajni preskrbovalni odbor le v posameznih, posebej utemeljenih primerih in je v tem slučaju nadomestna oddaja pridelkov zvišana.

Tako je določeno, da je treba oddati namesto vsakih 100 komadov jajc 250 litrov mleka ali 10 kg presnega masla ali 50 kg mesa (= 100 kg žive teže) ali 100 kg krušnega žita ali 250 kg krompirja.

Oddaja žita

(Važno obvestilo kmetovalcem)

Rok za oddajo predpisanega žita je končnoveljavno podaljšan do 31. januarja 1949.

Do tega dne dobijo kmetovalci izplačano celotno ceno za žito. Po tem datumu pa bodo dobili kmetje plačano oddano žito le po temeljni ceni brez vsakega dodatka. Tako bodo dobili za rž Šil. 51.90 (namesto dosedanje cene Šil. 105.90), za pšenico Šil. 57.10 (namesto Šil. 123.10), za ječmen Šil. 47.— (namesto Šil. 80.—), za oves Šil. 44.— (namesto Šil. 70.—) in za koruzo Šil. 44.— (namesto Šil. 75.—). Cene se razumejo za 100 kg žita.

Razen tega morajo plačati vsi zamudniki, ki ne bodo oddali predpisanega žita do 31. januarja 1949, denarno kazen, ki znaša po **Šil. 1.50 za vsak kilogram** predpisanega, pa ne oddanega žita.

Odločbe o denarni kazni bo predpisalo in dostavljalo kmetom pristojno okrajno glavarstvo.

Ako ni torej posebej opravičljivega in res uvaževanja vrednega razloga, da posamezni kmetje ne bi mogli zadostiti predpisom o oddaji žita, naj to izvršijo do 31. januarja, da ne bodo imeli pozneje raznih neprijetnosti, stroškov in potov.

Ureditev gnojišča

Vprašanje: Rad bi si uredil gnojišče. Kako veliko naj bo gnojišče in kako velika naj bo gnojnična jama za 7 glav goveje živine in za 10 svinj? Ali morem dobiti kak prispevek k ureditvi gnojišča in kam naj se obrnem? R. L. iz L.

Odgovor: Deželna kmetijska zbornica v Celovcu in okrajne kmetijske zbornice imajo nalogo, da kmetu pomagajo z nasveti in tudi z denarnimi prispevki. Zato se obrnite s pismeno vlogo na kmetijsko zbornico (tudi vloge v slovenščini bi morala zbornica upoštevati), kjer bodete dobili vsa pojasnila in nasvete ter eventualno tudi prispevek k ureditvi gnojišča.

Za 7 glav goveje živine in za 10 svinj se računa potrebna velikost gnojišča za 10 glav velike živine. Za to število pa mora biti ploščina gnojišča 45 m², gnojnična jama pa mora imeti vsebine za 30 m³ (= 30.000 l) gnojnice.

Vse potrebno za ureditev gnojišča morete pripraviti že pozimi. Predvsem bodete potrebovali 15 m³ gramoza in peska.

Bolj natančna pojasnila morete dobiti v članku o ureditvi gnojišč in o gospodarstvu z gnojem v letošnjem koledarju družbe sv. Mohorja v Celovcu.

Nasveti gradbene stroke:

Gradbeni material

I. PRIRODNO GRADIVO

(Nadaljevanje)

b) Kamen

Znanost pozna gotovo kakih 500 vrst najrazličnejšega kamna, zadostuje pa, če razdelimo to velevažno prirodno snov po svojem nastanku v tri glavne razrede — seveda s posebnim ozirom na namen, ki naj mu služi, to je kot gradivo.

Najrazširjenejša in najbolj znana kamenina v alpskih pokrajinah je apnenec. Nastal je iz ogrodja milijonov in milijonov malih živalic, polžkov, školjk in rajrazličnejših rib, ki so odmrle in je njih okostje padalo na morsko dno, se tam kopičilo in raslo kvišku proti morski gladini. Ko so morja potem odtekla drugam, so zapustila za seboj apnenčeve gore. V votlinice omenjenih okostij so se iz slane morske vode izločile še razne druge snovi pa tudi zogljeneli deli rastlin morskega dna. Vse to se je v sto in stotisoč letih tako povezalo in prepletlo med seboj, da se more reči, da je stvorilo in se zlilo v enoto. Apnenec prištevamo torej med enotne kamenine in je dovolj odporen ne samo proti učinkom mraza in vročine, temveč tudi proti silam pritiska in natega. Uporabljamo ga torej lahko tudi za plošče, n. pr. na balkonih, za preklade in podobno, predvsem pa kot zidni kamen, ker se dá razmeroma lahko obdelati. Ni sicer tako trd, kot so n. pr. kremen, granit, bazalt itd., toda ker pri zidanju poslopij ne gre za izredne obtežitve, temveč le za obremenitve, ki so normalne, že vnaprej določene, predstavlja apnenec vsekakor odlično gradivo.

Apnenec se pojavlja tudi v obliki kristalov in ga imenujemo tedaj kristaliničen apnenec in v zbrušenem stanju nastanejo potem one izredno lepe plošče, ki jih imenujemo marmor in ki so kot okrasni kamen najrazličnejših barv čislane po vsem svetu.

Pri apnencu moramo paziti le na to, da ni preveč drobljiv in da nima ilovnatih primesi. Nekateri apnenci so vse križem razpokani, tako da tvori površina mrežo majhnih četverokotnikov. Taka kamenina je bila namreč preveč izpostavljena gorotvornim silam in potresom in torej kot gradivo ne more priti v poštev, ker se preveč kruši.

Apnenec z ilovnato primesjo pa imenujemo lapor. Spoznamo ga v slučaju dvoma najlažje po tem, da prelomno ploskev nalahko zmočimo in nato poduhamo, če ima oni, za glino tako značilen vonj. Kot gradivo lapor ni priporočljiv, posebno če je odstotek glinastih primesi znatnejši, ker tak kamen na zraku razpada.

V drugi razred spadajo takozvane sestavljene kamenine, ki sestoje vse iz različnih mineralij in so privrele na površino zemlje pri izbruhih ognjenikov. Žareča ognjena gmota (takozvana magma) se je po takih izbruhih ohladila, ponekod, zlasti na svežem zraku hitro, drugod v kakem zaklonu, v večjih zemeljskih razpokah pa počasneje. Hitra ohladitev je stvorila na kamenini gladke, steklu podobne površine, pri počasni ohladitvi pa so se stvorili kristali. Naravno so se izobličili tudi prehodi med stekleno površino in kristalno strukturo.

Najbolj znani predstavnik kamenine s površino, podobno steklu, je bazalt, za kamenino s kristalno strukturo granit in kot prehod med obema je porfir.

Kot spremni pojav vulkanskih izbruhov je prišlo iz notranjosti zemlje, zlasti ob robeh ,tudi mnogo pepela, ki se je sesedel ob vznožju vulkanskih gorá in se ondi strdil v vulkanski groh ali tuf, ki pa je v mnogočem podoben matični kamenini, torej bazaltu, granitu ali porfirju, le da je trhlejši, poroznejši in lažji in ga po tem tudi nazivamo: bazaltni, granitni ali porfirni groh.

V kemičnem oziru je glavna in odločujoča sestavina skoraj vseh vulkanskih kamenin silicij, torej snov, iz koje sestoji v glavnem tudi glina. V glino razpadajo tudi vse vulkanske kamenine, če so v manjših komadih in stalno izpostavljene zraku in vremenskim spremembam. Radi tega je uporaba vulkanskih kamenin za gradivo priporočljiva le pod gotovimi pogoji.

Med kristali granita na primer so pogosto minerali, ki na zraku hitro razpadajo, celotna sestavina se nato razrahlja, v nastale votlinice pride voda, ki pod vplivom zmrzline kamenino nadalje razkraja. Tak mineral, ki nagiba k razkroju in ki ga v granitu često najdemo, je sljuda. Spoznamo jo lahko takoj po bleščeči srebrni ali črni barvi. Če je te sljude le malo in je ta mineral le poredko v granitu posejan, je granit za gradivo brez nadaljnjega poraben. Le če so v njem veliki kristali in v večjem številu, postane stvar lahko kočljiva.

Tu naj bo omenjena kot svarilen zgled kamenina, ki je po sestavu granitu precej podobna, a je njena struktura škriljasta, to se pravi listnata, ker je plastovita in izgleda, kot da je zlepljena iz posameznih lističev; čez in čez pa je posejana s srebrnoblestečo sljudo. Ta kamenina se imenuje blestnik in kot gradivo naravno ne more priti v poštev.

Bazalt izgleda običajno kot trdna, enotnosiva kamenina z rahlim odtenkom rožnate barve. Najdejo se pa v njem pogosto redko posejani zeleni kristali minerala, ki se imenujejo olivin. Tako kot sljuda v granitu je olivin v bazaltu spojina magnezija, ki na zraku, zlasti pod žarom sonca hitro razpada.

V porfirju običajno ni kristalov, ki bi nagibali k hitremu razkroju in je zato kot gradivo brez nadaljnjega uporabljiv.

Zaključno bi se dala glede kamenin vulkanskega izvora in njih uporabljivosti izreči sledeča sodba:

Granit, bazalt in porfir ter njih mnogoštevilni različki so zelo trdi, odporni in kot gradivo v splošnem odlično sposobni. Če izvzamemo zgoraj navedene primere, ki uporabo izključujejo, lahko te kamenine brez pomislekov vzidamo v stene poslopij, kjer itak vremenskim prilikam niso tako izpostavljene kot kje na prostem; od šestih ploskev poedinega kamna je kvečjemu ena in še ta le na pol izpostavljena, kajti ščiti jo previsni del (: napušč) strehe in sklop zidovja kot tak.

(Dalje prihodnjič)

Svetovna letina žita

Dandanes se mnogo bolj zanimamo za pridelke žita v posameznih državah, ker je od tega pač zelo odvisno, koliko kruha bomo dobili na dan. Odvisno je pa od svetovnega pridelka žita tudi, kdaj se bodo vrnile redne razmere v naše kmetijstvo.

Prvotno so cenili svetovni pridelek žita razmeroma nizko. Pred kratkim pa je objavilo pridelke v Kanadi tamkajšnje ministrstvo za kmetijstvo. V zvezi s temi podatki in v zvezi z najnovejšimi podatki o letini na Francoskem in Angleškem, kjer je bila letina zelo dobra ,se je tudi cenitev pridelka žita na celem svetu precej zboljšala.

Splošno cenijo, da so pridelali leta 1948 na celem svetu pšenice za 176 milijonov ton, torej za 13 milijonov ton več kot pa leta 1947. Sicer so pridelki pšenice v letu 1948 bili boljši tudi v Združenih državah in v Kanadi kot pa leta 1947, vendar pa gre glavno zvišanje na račun znatno večjih pridelkov pšenice v Evropi. Tu so namreč pridelali pšenice v letu 1948 za 9 milijonov ton več kot pa v letu 1947.

Kljub tem zvišanju pridelka pšenice v Evropi pa je skupni pridelek pšenice v Evropi še za 4 milijone ton nižji, kot pa je bil povprečno v predvojnih letih. Četudi so nekatere države, kakor n. pr. Francija in Anglija, že skoraj dosegle višino predvojnih pridelkov, so pa druge države še znatno za pridelki v predvojnih letih. To pa zato, ker so v teh državah bile v letu 1948 posejane s pšenico mnogo manjše površine kot pa leta 1938. Razen tega pa so bili zaradi slabšega obdelovanja zemlje in zaradi nezadostnega gnojenja tudi pridelki na enem hektarju zasejane površine manjši kot pa v predvojnih letih.

Iz svetovnega gospodarstva

MEHANIZACIJA POLJEDELSTVA V ZAHODNI EVROPI

Odsek uprave gospodarskega sodelovanja za prehrano in poljedelstvo v Parizu poroča, da se v državah ERP izvaja program mehanizacije poljedelstva, ki bo skupno z večjo uporabo gnojil omogočil znatno zvišanje poljedelske proizvodnje.

V ta namen so evropske države zahtevale od Združenih držav poljedelskih strojev prvotno za 120 milijonov dolarjev, vendar Združene države letos ne morejo teh strojev izvoziti več kot za 75 milijonov dolarjev. Zaradi tega so se povečale industrije poljedelskih strojev v nekaterih evropskih državah: v Franciji, Italiji, Belgiji, Veliki Britaniji, nemški B coni in Avstriji. Samo v Avstriji bodo do junija 1949 izdelali 3600 srednjevelikih traktorjev, od katerih jih bo 700 za izvoz. V Danski in Nizozemski, kjer je poljedelska posest zelo razdrobljena in so sredstva posameznih poljedelcev omejena, so za nakup strojev ustanovili zadruge.

Avstrijske kose

Avstrijske tovarne kos so sklenile pogodbo o večji dobavi kos za Turčijo. Dobavljene kose bodo predstavljale vrednost okrog 400.000 dolarjev. Kot protivrednost bo dobavila Turčija tobak in fige za industrijsko predelavo.

Tudi s Francijo so tvornice sklenile pogodbo za dobavo večje količine kos. Do spomladi bodo dobavile tovarne Franciji kos in srpov v vrednosti 13 milijonov francoskih frankov (okrog 1½ milijona šilingov).

Končno so napravile tovarne še zaključek za dobavo kos in srpov za vrednost 10.000 funtov šterlingov (okrog 1 milijon šilingov) na Potrgalsko. Dobava bi morala biti izvršena do konca januarja in kot protivrednost bo dobavila Portugalska plutovino.

Zveza evropskega kmetijstva

Po prizadevanju takratnega predsednika francoske poslanske zbornice je bila ustanovljena leta 1889 „Mednarodna zveza kmetijstva". Predsednik te zveze je bil predsednik francoske poslanske zbornice Jule Méline, ki se je za ustanovitev take zveze največ prizadeval. Dolgo vrsto let je ta zveza ostala kot mednarodna zastopnica in zaščitnica poljedelstva in gospodarstva, torej vsega kmetijstva.

Po smrti prvega predsednika je zavzel njegovo mesto Francoz marquis de Vogüe, ki je ostal tudi predsednik do svoje smrti. Do volitve novega predsednika pa zaradi izbruha druge svetovne vojne ni več prišlo. Predsedniške posle je prevzel začasno podpredsednik zveze, znani švicarski kmetijski strokovnjak prof. dr. E. Laur.

Po drugi svetovni vojni so ustanovile anglosaške države novo „zeleno internacionalo", ki so jo imenovali „Zveza poljedelskih producentov". Razen tega pa so v okviru Zveze združenih narodov (UNO) ustanovili še organizacijo za prehrano in kmetijstvo (FAO).

Da bi ugotovili položaj prejšnje mednarodne zveze kmetijstva (CIA), je sklical poslevodeči podpredsednik te zveze dr. Laur koncem preteklega leta občni zbor te zveze v Brugg v Švici, kjer ima svojo centralo švicarska kmečka zveza.

Te skupščine v Bruggu se je udeležilo 23 kmetijskih zvez iz držav: Nizozemska, Francija, Belgija, Zahodno območje Nemčije, Grčija, Finska, Avstrija in Švica. Pri tem so sklenili, da naj se preosnuje prejšnja „mednarodna zveza kmetijstva" v Zvezo evropskega kmetijstva (ECA). Za predsednika pa je bil izvoljen najboljši strokovnjak evropskega kmetijstva, Švicar prof. dr. Ernst Laur.

Predsednik zveze evropskega kmetijstva je kmalu nato izdal na vse kmetovalce Evrope tole sporočilo:

„Mednarodna zveza kmetijstva se je preosnovala v Zvezo evropskega kmetijstva, ker je bila v preteklih letih ustanovljena svetovna organizacija za proučavanje svetovno-gospodarskih vprašanj kmetijstva.

Preosnovana Zveza evropskega kmetijstva bo sodelovala po smernicah in po načelih, ki sta jih postavila ustanovitelja in prva predsednika te zveze Francoza Jule Méline in Marquis de Vogüe.

Zveza bo širila znanje kmetovalcev in bo pospeševala kmetijsko tehniko, širila bo zadružništvo in opominjala oblasti, naj ščitijo kmeta.

Naš glavni namen pa bo: ohranitev samostojnih kmečkih družinskih gospodarstev.

Zveza bo zagovarjala svoboden kmečki stan in bo jačala zadružništvo, ki naj bo čim bolj neodvisno od države.

Vabim zato vse kmete Evrope, da zahtevajo od svojih kmetijskih združenj, naj se včlanijo v Zvezi evropskega kmetijstva. Vsi bodo v Zvezi dobrodošli, ako le iskreno zastopajo koristi kmeta in svobodo kmečkih domov. Tako bomo mogli govoriti in postavljati zahteve ne samo v imenu kmetovalcev nekaterih držav in nekaterih skupin, temveč bomo delali za dobrobit kmečkega stanu v imenu vseh kmetovalcev Evrope."

Ako bo delala Zveza evropskega kmetijstva po načelih in smernicah svojega predsednika in ako bodo posamezni člani zveze podpirali in zagovarjali koristi kmetov brez ozira na slučajne politične in strankarske koristi, morejo res vsi kmetje pričakovati od te zveze evropskega kmetijstva velikih koristi.

V Franciji že normalna žetev

Francosko kmetijsko ministrstvo izdaja vsako leto koncem leta izčrpno poročilo o letini in o pridelkih preteklega leta. Iz poročila za leto 1948 je razvidno, da so bili kmetijski pridelki v Franciji v letu 1948 znatno višji kot pa v letu 1947. Tako so pridelali na Francoskem pšenice v letu 1948 za celih 127 odstotkov več kot v letu 1947; koruze so pridelali za 88 odstotkov in rži za 59 odstotkov več kot v letu 1947.

Vzrok temu večjemu pridelku je deloma večja površina posevkov, v še večji meri pa znatno večji pridelki na en hektar posejane površine. Ta pridelek na enem hektarju površine je v letu 1948 večji kot v vseh vojnih in povojnih letih in je tudi večji, kot pa je bil pridelek v zadnjih desetih predvojnih letih.

Tako so pridelali na Francoskem na enem hektarju leta 1947 le 962 kg pšenice ,leta 1948 pa 1769 kg, medtem ko je znašal povprečni pridelek za leta 1930—1939 le 1540 kg.

Ta povečani pridelek na en hektar posejane površine je tudi vzrok, da je skupni pridelek pšenice na Francoskem za lansko leto cenjen na 74 milijonov ton. Ta pridelek je kljub zmanjšanju posejane površine samo malo nižji, kot pa je bil povprečni pridelek v desetletju 1930—1939, ko je bil 80,5 milijonov ton.

Podobno je tudi pri krompirju. Pred vojno so pridelali na Francoskem na enem hektarju njivske površine 110 centov, lansko leto pa 146 centov.

Značilno je, da se je povišala na Francoskem površina oljnatih rastlin na 159.000 hektarjev, torej za desetkratno v primeri z zadnjim letom pred vojno.

Splošno moremo reči, da so se leta 1948 na Francoskem pridelki že zelo približali skupnemu pridelku v predvojnih letih in prehaja tako Francija že v normalne razmere, od katerih eno n. pr. v Avstriji v poljedelstvu še zelo daleč.

ELEKTRIČNA PAST ZA MIŠI

Neka družba v Rochestru (v Sev. Ameriki) je zgradila novo električno past za miši, v kateri električni tok ubije glodalca, ko ta pride v past. Posebna fotoelektrična naprava povzroči kratek stik, ubije miš in jo nato skozi stransko odprtino avtomatično vrže iz pasti.

Gospodarske zanimivosti

Urad za poljedelske odnošaje z inozemstvom pri poljedelskem ministrstvu Združenih držav Severne Amerike je sporočil, da je izšel nov „poljedelski zemljevid Evrope in Bližnjega vzhoda".

Knjiga ima 74 strani in prinaša 63 ilustracij, od katerih je 15 zemljevidov v barvah. Pet izmed teh zemljevidov prikazuje rastlinstvo, sestavo zemlje, gorovja, letne padavine in dobo rasti. Devet zemljevidov se nanaša na mednarodno trgovino, eden pa na prebivalstvo. Eno tretjino knjige zavzema besedilo.

*

Glavni tehnični ravnatelj francoskih državnih železnic je izjavil, da se je francoska proizvodnja električne energije s pomočjo evropskega obnovitvenega načrta izdatno povečala in da je skoraj za 50 odstotkov večja kot pa leta 1938.

*

Ravnatelj ameriške gozdarske službe pravi v svojem letnem poročilu, da bodo ameriški državni in drugi javni gozdovi igrali brez dvoma vedno večjo vlogo v narodnem gospodarstvu. V Združenih državah je 152 državnih gozdov, ki predstavljajo 16 odst. površine od 184,400.000 ha za trgovino uporabnih gozdov, oziroma 30 odst. volumna vsega lesa, ki je primerno za žage.

*

V inozemstvu je zadnje čase veliko povpraševanje po britanski živini. Pred vojno je Britanija izvažala na leto za 750.000 funtov šterlingov živine. Leta 1946 pa je ta izvoz narasel na 3,750.000 funtov šterlingov. Vse te številke dokazujejo velik svetovni sloves britanske plemenske živine.

Napredek v boju proti muhi Tse-Tse

V obširnih področjih afriške celine zaznamujejo napredek v boju proti muhi tse-tse, ki povzroča nevarno „spalno bolezen". To potrjujejo tri različna ki so prispela v Anglijo, kjer izdelujejo protisredstvo, takozvani antricid.

Prvo poročilo je podal prof. P. A. Buxton, ki je proučeval problem v vzhodni Afriki in v Rodeziji. Ugotavlja, da je dvomljivo, da bi se ta muha še širila in meni, da je to pripisati dejstvu, da pojav muhe tse-tse v novih pokrajinah takoj ugotovijo. Buxton pripominja, da se spalna bolezen med ljudmi pojavlja tako sporadično, da ta nevarnost ni posebno važna. Problem pa postane resen, če se bolezen pojavi med živino, predvsem zaradi tega, ker črpa afriško prebivalstvo od živine sredstva za življenje. Profesor zaključuje, da so v zadnjih letih muho tse-tse v določenih področjih imeli pod nadzorstvom, v drugih področjih pa so jo že pregnali, čeprav ne popolnoma. Delo zadnjih 20 let na tem polju ima takorekoč revolucionaren značaj, čeprav njegove važnosti niso niti v Afriki polno razumeli.

Drugo poročilo je podal prof. T. M. Davey; to poročilo se nanaša na položaj v vzhodni Afriki in obsega tudi ozemlja, ki niso odvisna od Velike Britanije. Tudi ta ugotavlja, da je omenjeni mrčes velika ovira za napredek, ker povzroča težko škodo med živino, katero cenijo letno na milijon funtov šterlingov.

Tretje poročilo, ki ga je poslal dr. J. Nash, omenja, da so zemeljski pas v širini 10 in dolžini 70 milj osvobodili te nevarne muhe. V tem ozdravljenem področju se je 6000 prebivalcev spet lahko naselilo v novih higienskih prostorih, ki jih zdaj ne ogroža več muha tse-tse.

Če se bo v nekaj letih posrečilo zatreti v Afriki ta nevarni mrčes, potem bo postala Afrika največji dobavitelj živine za Evropo in bo Argentina izgubila monopol, katerega je doslej imela kot največja dobavljalka živine in mesa.

Ženski kotiček

KAM S STARIMI ČASOPISI?

Vsaka dobra gospodinja ve, da ne kaže metati časniškega papirja v smeti. Kuharici pride prav pri podžiganju; kadar se kdo seli, ga pa tudi ni nikoli preveč. Ko gospodinja lupi krompir ali čisti sočivje, si pogrne časniški papir na mizo in meče nanj olupke, po opravljenem delu pa zavije vanj odpadke in jih vrže v smeti. Tudi na tla polagajo gospodinje papir, ko pomivajo posodo, da ne oškrope sveže pomitih tal. Dobro je tudi, če položimo časniški papir pod preproge, ker pobere iz tal ves prah. Pred čiščenjem dvignemo preprogo, pazljivo odstranimo zaprašeni papir in ga vržemo v peč, na njegovo mesto pa položimo drugega, čistega.

Na drobne koščke natrgani časniški papir je najboljše čistilo za steklenice, v katere ne moremo z roko. Papir vsrka vso maščobo in umazanijo. V zaboj za odpadke vložimo vedno papir, sicer se od vlažnih odpadkov kaj rade napravijo gobe na lesu. Kadar imamo pred prazniki čiščenje v hiši, obložimo pohištvo in zlasti pa tapecirane stole s časniškim papirjem, da jih tako obvarujemo prahu.

Tudi mraza in vlage se uspešno obvarujemo s časniškim papirjem. Če pozimi hudo piha pri oknih, vložimo med oknice časniški papir; kdor ima mrzle noge naj si ga vloži v čevlje, da ostanejo noge suhe in tople. Med vojno je marsikateri gospodinji služil časniški papir namesto premoga; zmečkala ga je v kepo, ga omočila, da ga je lahko prav trdno zgnetla, potem ga je pa pustila, da se je posušil in ga nato rabila za kurivo.

Nože, vilice in žlice, porjavele od sode, kislin in limone, zdrgnemo najprej s časniškim papirjem in jih potem še umijemo. Železno pekačo (Bratpfanne) in aluminijsko kozico (Kasserolle, Pfanne) zdrgnemo pred umivanjem takisto s časniškim papirjem.

Kratki nasveti

Kruh hranimo lahko 4 do 6 tednov, ne da bi splesnel ali postal trd. To je važno zlasti za kmečke gospodinje, ki pečejo za veliko družino do 10 hlebov naenkrat. Sveže pečeni kruh položimo v ta namen še vročega v močnato in še ne izprašeno vrečo, ki se je torej drži znotraj nekaj moke. Hlebe položimo enega na drugega tako, da vedno prideta po dve vrhnji skorji skupaj. Vrečo nato dobro zavežemo in obesimo na zračnem prostoru. Tako shranjen kruh bo tudi čez 4 ali 6 tednov še vedno svežega okusa in ne bo nikdar plesniv.

Da bo likalnik ostal zmeraj čist, ga namaži s stearinom, ko je še gorak, potem ga pa zavij v volnemo krpo in postavi na suh prostor.

Lončena ali beloprstena posoda postane trpežnejša in lošč ne bo več razpokal, če posodo kuhamo približno dve uri v odcejenem lugu iz bukovega oglja. Če pustimo posodo v lugu ohladiti, postane trpežnejša in jo bomo lahko rabili tudi za kuho in vroče jedi.

Izpod domače lipe

PRIBLAVAS

Ni se še utolažila Kovarjeva mati ob izgubi najstarejšega sina Petra, katerega je pobrala neusmiljena vojna, že je neizprosna smrt zopet posegla vmes in pobrala drugega sina Toneja, starega komaj 23 let. Rajni Tonej je bil uslužben v Sinčivasi pri tvrdki Leitgeb, kjer se je tudi dne 13. januarja letos ponesrečil, ko je nakladal deske onstran Drave.

Rajni Tonej je bil povsod zelo priljubljen, kar je pokazal tudi njegov pogreb, katerega se je udeležilo nenavadno veliko ljudi: sorodnikov, prijateljev in znancev od blizu in daleč.

Uradnik tvrdke Leitgeb se je od rajnega poslovil ob odprtem grobu in poudaril, kako priden in zvest je bil rajni Tonej.

Zalujočim staršem, bratoma in sestram izrekamo naše najiskrenejše sožalje! Naj jih tolaži misel na enkratno snidenje tam gori, kjer ni težav in ne trpljenja.

PODJUNA

Pa pustite še nam enkrat do besede. Najbrže sploh ne veste, kje pravzaprav smo. Slavna pa je naša vas, že zato, ker se z imenom naše vasi baha vsa Podjunska dolina. Torej že nismo tako Bogu za hrbtom! Pri nas se marsikaj posebnega zgodi, pa Vam ne povemo vsega ,ampak samo nekaj.

Tudi mi čakamo boljših časov in si jih upamo tudi dočakati, če nas le ne bo prej pomandrala skala od Sv. Heme. Praznike smo kar lepo preživeli, saj smo se nanje tudi pošteno pripravljali. Skozi devet dni smo v adventu spremljali Marijo na njenem potovanju v mesto Betlehem. Ta pobožnost nam je bila zelo všeč in smo se je zato pridno udeleževali. Tedaj smo šele videli, koliko nas je. Vse je bilo zraven, kar leze in gre. Smo pa tudi lepo peli, saj je naša vas znana po dobrih pevcih. Se iz Dobrave in Belovč je prišlo nekaj radovednežev gledat, kaj imamo, ko vsak večer tako pojemo: „Marija hodi mimo koč, kdor ni doma ,naj gre domov, Marija nese blagoslov.“

Na sveti dan smo imeli pa kar doma mašo, kar je bilo za nas res nekaj nenavadnega. Vsi smo lahko prišli na vrsto: „ta gosposki“ in „ta revni“ in tako zadostili cerkveni zapovedi. Pri maši smo peli božične pesmi. Na Stefanovo smo si pa pri Rižnarju brusili pete in ugreli mrzel pod za nekaj časa, da ne bo lepa stara navada padla v pozabljenje in da ne bodo „knofi“ in „mehi“ zamrznili. Pa tudi Rižnarjev Stefan so zadovoljni, če jim za god malo zarajamo.

Za Tri kralje so nas prišli obiskat vsi trije: Gašper, Miha, Boltežar in so peli: „Z Jutrovega smo mi doma.“ S seboj so imeli številno spremstvo in so blagoslavljali naše domove. Po poti so peli: „V snegu puščamo sledi“, snega pa sploh ni bilo, ampak veliko blata. Zato bi bilo bolj na mestu, če bi peli: „V blatu puščamo sledi“.

Naše poti smo si kar sami popravili. Napeljali smo precej grušča in kamenja, da bo za nekaj časa mir. Stlačili ga bomo pa sedaj pozimi, saj imamo čas.

Trnovnikov Karel si je omislil traktor. Tako se ne sprehajajo po naših cestah samo starokopitni štirinožci, ampak prisopiha večkrat tudi Korijev traktor, pred katerim se vse spoštljivo umakne. Vidite, tako se tudi mi počasi moderniziramo in motoriziramo!

Sedaj pridno sekamo občinski les, da si bomo kaj prislužili in popravili. — Pa še drugič kaj!

SMARJETA V ROŽU

Gospodarsko nam je preteklo leto precej zategnilo mošnjiček. Smarječani smo po večini precej navezani na sodarsko obrt, ki pa se je trenutno docela ustavila. Nekateri sicer pravijo, da so sodarji pač predlanskim preveč skupili, naj sedaj živijo od prihrankov, v kolikor jih jim je denarna zamenjava še pustila. Pa sam Bog vedi, kdo ima prav.

Kljub temu so si marsikje postavili ali popravili hiše ter pozidali nove skednje; so bili pač prisiljeni, z največjo mujo in soseskino pomočjo je pa le šlo. Boltejevi in Suštarjevi, Pesterčevi in Vokarjevi, Stoparjevi in še drugi bodo vedeli veliko povedati o trpljenju in garanju, o draginji materiala in delavcev. Tudi v župnišču so delali in razbijali: napravili so menda bolj zložne stopnice v klet (hram), da bo lažje priti do sodov; saj imajo še vsako leto dober sadjevec; pa vodo so napeljali v kuhinjo. Pravijo, da so potegnili cevi skozi klet; bomo morali biti pač bolj previdni, da ne bomo dobili „krščenega“ v kozarec.

Letos bodo menda poskusili pri Orišniku in Tavčarju. Gotovo bo mnogo truda in muje. Ali še kje?

Apačani in Selani že vedo, da smo na jesen dobili svojo mesarijo. Sedaj smo neodvisni od Borovelj, odkoder smo prej dobivali meso. Vse mesarske dobrote: klobase, meso in mast imamo sedaj prav blizu. Pa nič se ne bojte, da bi se preveč zredili, ker so naše mošnje presuhe. Je pač povsod in vse drago. Ob pičlosti denarja ni čuda, če vsako leto popuščamo pri naročilu naših listov in Mohorjevih knjig. Po zapiskih uprave „Nedelje“ in Mohorjeve družbe naroča naša fara 184 izvodov Nedelje, šteje 162 udov DSM in je razpečala 128 Večernic. Tudi Mohorjevega glasila „Družina in dom“ bomo precej naročili, da bomo založeni z lepim in dobrim domačim branjem.

Pa ni pri vseh samo pičlost denarja. So nekateri, posebno med mlajšimi, ki tožijo, da pismenega jezika ne razumejo. No, pretiravajo: hočejo reči, da jim težko gre! Pa ni čuda: saj se niso nikdar učili. A naj vedo, da se je vsak rod popravil z lastno pridnostjo in vztrajnostjo, kar jim je šola krivično odrekala; prebiral je liste in knjige in si s tem bogatil besedni zaklad, z znanjem pa tudi množil veselje in ponos, spoštovanje in ljubezen do svoje knjige in pesmi. In tako naj bo: vsak naj svoje ljubi in ohranja, kar je bližnjega, pa naj spoštuje!

In kaj bo napravil bodoči rod, ki sedaj trga hlačke po šolskih klopeh? Naša šola je postala od jeseni sem petrazredna, čez zimo pa se ji pridružuje še nadaljevalna šola. Želimo, da bi naše učiteljstvo spolnjevalo šolsko postavo po besedilu in po duhu ter napolnjevalo otroška srca z znanjem pismene materinščine in ljubeznijo do domače besede, v medsebojnem pogovoru pa pokazalo mladini enakovrednost obeh jezikov. Tako vzgojena mladina bo z veseljem segala po slovenski knjigi in se tudi v javnosti ne bo sramovala slovenske besede. Lepo bo, ko bodo naši fantje in dekleta brez boječega obzira nastopali v igri in petju, doma pa, v prostem času ob dobrem branju plemenitili in bogatili svoja mlada srca ter jih varovali posurovelosti in podivjanosti povojnih let.

ROŽEK

Čeprav se v „Kroniki“ malo ali nič ne oglašamo, smo kljub temu po vsej deželi in še izven nje znani, ker nas, kakor je že dopis iz Tinj omenil, radio vsak dan imenuje in pove, kako globoka je Drava pod našim mostom. To smo smatrali za tako važno, da smo v letu 1948 opustili vsa druga poročila. Sele sedaj, ko je leto minilo, hočemo omeniti nekaj dogodkov, tako na primer, da so v Smartnu in Brojah dobili električno razsvetljavo in se prebivalcem teh vasi ni treba več ukvarjati s sitnim „smrdljivcem“. Tudi tamošnja podružna cerkev je dobila električno luč.

Z novim šolskim letom v jeseni je postala naša šola štirirazredna. Govorilo se je celo o petem razredu, pa do tega ni prišlo, ker vseh šoloobveznih otrok niti 140 ni.

Sredi novembra je Rožek zopet dobil okrajno sodišče, ki je bilo zaradi zaporne cone preloženo v Beljak. Samo enkrat v štirinajstih dneh so bile tukaj sodnijske razprave. Razumljivo je, da je sedaj zaradi poslovanja okrajnega sodišča v Rožeku bolj živahno.

Občinska pisarna, ki je bila prej v sodnijskem poslopju, se je preselila v neko privatno hišo, ker v obeh občinskih hišah stanujejo stranke.

V jeseni smo dobili novega obrtnika, kleparskega mojstra Grafa, da postaja tudi naš kraj v tem pogledu vedno bolj neodvisen od zunanjega sveta.

Staro leto smo zaključili z običajno statistiko. Porok je bilo izredno veliko, namreč 15. Krstov smo imeli 16. Pogrebov skoraj še enkrat toliko kakor prejšnje leto, namreč 13. Umrli so dosegli splošno visoko starost: 87, 83, 79½, 77, 76, 64½, 48, 47½ let; 2 otroka v starosti 21 mesecev oziroma 2 dni.

V novem letu nismo že zabeležili ne krstov, ne porok, pač pa že dva pogreba. Dan pred Tremi kralji smo pokopali Marijo Mikula, ki je vse življenje pridno služila, zadnja leta pa preživela v Ravnah pri Kranjcu in je dosegla 75½ let.

V četrtek 13. decembra smo položili k večnemu počitku Ano Pečnik ,podomače Trapovo mater, ki je umrla v 90. letu starosti. Pogreb je bil veličasten, kakor ga je res zaslužila z vzglednim življenjem. Pet duhovnikov, čč. sestre z gojenkami gospodinjske šole v St. Petru — rajna je bila mati č. sestre prednice Leone — in velika množica ljudstva jo je spremljala na njeni zadnji poti. Domači g. župnik je pokojnico v cerkvi, kjer so bile tri sv. maše, prikazal kot vzgledno gospodinjo, dobrotnico, dobro mater, globokoverno ženo, ki je vse trpljenje in težave starosti prenašala z največjo potrpežljivostjo in vdanostjo ter z vernim upanjem šla smrti naproti. Na njeni smrti smo videli uresničen pregovor: Kakršno življenje, taka smrt. Moški zbor je rajni zapel žalostinke na domu in na pokopališču. Naj počiva v miru, njenim domačim pa naše iskreno sožalje!

MAUSER KAREL:

KAPLAN KLEMEN

ROMAN

(Nadaljevanje)

46.

Zadnji dan pred odhodom je bil po koloniji tak direndaj, da se je Klemen bal, da se mu bo zmešalo. Matere zaskrbljene, otroci nepočakani, očetje čudno zaprti, Resnik pa je švigal od barake do barakè.

„Takemu jih zaupate? Videli ste, kakšen je.“

Že pod noč sta privekala Zagarjev in Ovnov.

„Ata ne pusti.“

Kaplanu sta se smilila.

Fanta sta kar venomer vekala.

„Zakaj ne pusti?“

„Grem z vama.“

Zaman je pregovarjal. Zagarju je bilo nerodno, da bi se najraje v tla pogreznil.

„Vem, kdo je kriv in kdo je otroku ukradel veselje. Oba ga poznava.“

Tudi Oven se ni vdal.

„Premislil sem se. Fant se bo razvadil.“

V Klemenovo veselje je kanila žalost, ki ga je grizla prav do jutra.

Drobiž je rinil v breg in razigrane veselosti je bila polna vsa gmajna. Najmanjši so hodili s kaplanom. Povirkovega Ceneka je dolgo nosil. Otrok je bil šibak in, čeprav jih je imel že nekaj čez osem, je bil videti star šele šest let.

Malo pred poldnem so prišli do koče. Kuharici sta pripravili kosilo na mizah pred kočo. Drobiž je kar rinil na klopi. Toplo je bilo, sonce je žgalo in zrak nad dolino se je tresel v pripeki.

Otroške oči se niso mogle načuditi. Joj, kako daleč se vidi!

Še Kremenčev Janez je bil ves očaran. Stal je ob Klemenu in strmel v dolino.

„V ono stran je Ljubljana,“ je z roko pokazal kaplan otrokom. Komaj so se ozrli. Kakor da se nočejo spomniti barak in pustega življenja.

Popoldne je prešlo v počivanju in v pripravljanju ležišč. Najbolj zdravi bodo v lepem vremenu spali pod šotori. Zrak jim ne bo škodoval, čeprav je rezán.

Tako je prišel večer. Miren, tih večer, ki je doma samo v gorah. Otroci so dolgo stali pred kočo, zgneteni okrog kaplana, ki jim je odgovarjal na vprašanja. Vse so hoteli vedeti.

Potlej so najmlajši postajali zaspani. Tudi domotožje se je oglasilo na večer, misli na mater so iz daljave trkale na otroška srca.

Klemen je vedel. Še njemu je ušla misel v Krnico in poiskala mater.

Zapeljal je drobiž v sobo in ga porazdelil na ležišča. Nekaj najbolj utrujenih je koj zaspalo. Počasi je težko dihanje napolnilo prostor.

Klemen je znova stopil pred kočo. Kremenčev se mu je pridružil.

Sedla sta na klopco in brez besede strmela v lučke v dolini.

„Kot da se duše iščejo,“ je skoraj dihnil Klemen. „Najmanj za vsako lučko je duša.“

Kremenčev je molčal.

In kakor da se je kaplan ustrašil samega sebe, je brž dodal:

„Že kaj misliš, Janez, kam se boš odločil po šolah?“

Zdaj se je Kremenčev vzdramil.

„Za vami bom šel, gospod kaplan.“

„Za mano, Janez. Revež boš.“

„Vem, toda misel se je v meni razrasla. Tako rad bi bil kakor vi.“

Klemen dolgo ni našel prave besede. Spomnil se je gospoda Cencla in njegovih besedi.

„Čutiš v sebi poklic? Če ga ne čutiš močno kakor samega sebe, se ne sili. Težko je združiti nebo in peklo. Ni lepšega na svetu kakor biti vsem vse, toda tudi nič težjega ni kakor nositi vse križe ljudi, ki so zaupani tvoji skrbi. Spoznal boš resnico mojih besedi, če mi boš sledil. Idealist si, pa ti povem, da boš poskusil, kako je, če se ti tisoč zob zasadi v tvoj idealizem in ti ga gloda vsak dan sproti. Več kot mož moraš biti, junak. Verjemi.“

„Rad bi bil junak,“ si skoraj ne upa dihati Janez.

„Tudi jaz sem želel biti,“ se grenko nasmehne Klemen. „Verjemi, da je težko biti junak. Včasih zmanjka sil in sredi najlepših načrtov omahneš, kakor da so ti spodrezali noge.“

Potlej sta obmolčala. Pred Klemenov obraz je stopilo zadnje razočaranje in zapeklo, kakor da se je pravkar zgodilo.

Blejsko jezero v dolini je bila zlata plošča. Luči po hišah so ugašale, noč je obmirovala in samo veter se je vzbudil na gori in vel proti dolini.

Zvezde na nebu so bile goste. Nekaj utrinkov je v blestečem loku letelo proti jezeru. Toda sredi poti so ugasnili in Klemenu se je zdelo, da so v nekem strahu obviseli v zraku.

„Pojdiva!“

Klemen se je vzdignil in utonila sta v kočo. Pred vrati, za katerimi so spali otroci, je Klemen za trenutek obstal. Mirno dihanje ga je napolnilo s toplo srečo.

„Vsaj en mesec bodo otroci, zakaj doma so kakor veliki ljudje. Žalost velikih ljudi nosijo, trpljenje velikih in skrb jim je vsak dan bliže.“

Ko sta legla, je Klemen upihnil plamen v petrolejki. Zdelo se mu je, da je upihnil težak dan.

Kremenčev se je skoraj že naspal, ko se je Klemen še vedno premetaval po postelji.

Ni in ni mogel zaspati.

Poslušal je veter, ki je padal s Stola proti dolini, in mislil na Krnico in svojo mladost.

LOČE

Vse zajce in srne smo prepodili iz naše strme „džungle“ od Vuharja pa do Loč. Naši otroci, babice in dedje često delajo med potjo pike, prepevajoč: Hortej po kolienah, doutej pa po . . ., ostalim je pa vedno v mislih: Čej so tiste stazice, k' so včasih bile, zdaj pa raste grmovje, korenine, skale in jame. Rabili bi mojstra, da bi nam „dilce“ delal ,da bi si jih pritrdili tja, kjer izgubi hrbet svoje pošteno ime. S primerno brzino bi se precej prej znašli v Motlnovi „taberni“, ne da bi nam bilo treba delati običajnih pik, ko je sneg tako mrzel. Kakor kralj Matjaž, ki spi pod goro Peco, tako menda spi naš Matjaž pod našo Jepo, mi pa čakamo nanj, da nas popelje na pot ustvarjanja za skupni blagor nas vseh. Toda imeti bo moral dolge hlače in paziti nanje ,da mu jih ne bo kdo izmaknil, kajti sicer bomo še kar pike delali. Naši predniki so hodili in vozili, ne da bi si zobe in noge polomili, pravijo nekateri. To je res. Toda bili so močni in krepki ter so živeli pod drugačnimi okoliščinami. Zenske niso nosile hlač in moški so se jih bolj ,,ahtali“. Danes pa nas tarejo skrbi ,kako bomo kaj prihodnjič volili in kako bo s prihodnjim pridelkom.

Statistično smo letos kar nekam zadovoljni. Menda imamo nekaj „deficita“ povsod, toda to nas navdaja z upanjem, da bodo naši sosedje o nas boljše govorili.

Letos še nekam gre, ko ni toliko snega. Druga leta je pa tako, da bi človek obupal. Skoraj bi želeli, da bi se čez zimo spremenili v jazbeca. Tega strica menda ves svet zavida. Že poleti in jeseni si nabere kalorij, pozimi pa sladko spi. Mi ubogi ljudje pa moramo skrbeti za te presnete kalorije še prav posebno pozimi in „ta mali“ ljudje morajo vse to, kar jazbec v trebuhu nosi, znositi v nahrbtnikih v snegu in mrazu v svoja gnezda. Hvala Bogu in tistemu, ki je iznašel koline in „majzlne“, kajti to dá največ kalorij!

SELE

Danes zopet nekaj o našem prosvetnem delu! Na Štefanovo so igralci ponovili lepo Finžgarjevo igro „Veriga“. Udeležba pa je bila na naše začudenje mnogo slabša kakor navadno. Dve plesni zabavi v gostilnah istočasno sta pač marsikoga premotili, da je brušenje podplatov bolj cenil kot duhovne dobrine. Dne 2. januarja je igralska družina iz Kota uprizorila zgodbo „Volkodlaki“. Tokrat je bila udeležba prav dobra, toda ne igra, ne predstava nista občinstva zadovoljili. Zgodba, ki se je na odru odigravala, je bila sicer resnična slika minulih bridkih dni hitlerjevske strahovlade, mestoma pretresljiva, a kar je človek sam gledal ali poizkušal, zanj na odru ni več mikavno. Ženski vlogi sta bili izborno podani, drugi igralci pa so bili precej negotovi, manjkalo jim je znanja in vaje.

V nedeljo 16. jan. je odsek na Kotu povabil žene in dekleta k zdravstvenemu predavanju, ki ga je v okviru ljudske univerze priredila Prosvetna zveza. Zbralo se jih je 45. Gospod predavatelj se je zelo potrudil, škoda le, da si je izbral preobširno snov in je bilo predavanje za poslušalke predolgo in premalo poljudno.

Pozimi izkazuje društvena knjižnica več prometa, a tudi naročnikov družinskega lista „Družina in dom“ je že lepo število, otroci pa tudi vsak mesec težko pričakujejo svoja lista „Mladi Korotan“ in „Otrok božji“. Občni zbor Prosvetnega društva bo meseca februarja.

Kako so naše pradede jemali v vojake

Marsikatero težko breme je trlo naše pradede, a pač nobene teže niso čutili bolj živo nego vojaško dolžnost. Z vojaško suknjo se naš vojak že od nekdaj ni mogel sprijazniti. Pač se je skazoval neustrašenega junaka, ako so se zasvetile grmade po gorah in oznanjale, da je Turek prilomastil v deželo. Ko pa je nevarnost odbil in Turka zapodil iz dežele, si je zopet odpasal meč, obesil puško na steno ter prijel zopet plug in motiko. Niti enkrat niso naših prednikov poklicali v boj zoper Turka, da ne bi bili pridrli v polnem številu na kraj, kjer je bila nevarnost največja. Neustrašen in rad pa je hodil Slovenec minulih stoletih v boj le na domači zemlji, toda izgubil je bil ves pogum, ako so ga poklicali iz dežele v tuj svet, med tuje vojake, kar pa se je le premnogokrat dogajalo. Kdor je mogel in znal, se je odtegnil vojaški suknji. (Na Koroškem so si hoteli pomagati na ta način, da so hoteli vzeti k vojakom kranjske podložnike, a Kranjska se je oglasila, da ima ona prvo pravico do njih).

Lahko pa nam je umljivo, da so se mladi ljudje vojaške suknje tako zelo bali, ker so šele leta 1802 odpravili naredbo, da je bil vojak zavezan služiti vse svoje žive dni; določilo se pa tudi zdaj še ni, koliko let je moral služiti odslej. Po navadi so služili 8—12 let.

„Juhé, juhé zad pridem spet,
grem koj naovsem let“

so peli fantje v Rožu, ko so jemali od doma slovo, ali pa ono:

Od Borovljancev težko rajžam,
od vas se težko poslovim,
v sredi humperškega klanca
zad na vas se razsolzim.

Toda ne samo v stari Avstriji, po vsej Evropi je bila navada, loviti mladeniče. Posebno na slabem glasu v tem oziru je bil pruski kralj Friderik Viljem I. (1713 do 1740), ki ni lovil samo po svoji državi, ampak je vojaške lovce skrivaj pošiljal tudi v tuje dežele na človeški lov. Njegova poželjivost po krepkih, zlasti velikih in dolgih mladeničih je bila tolika, da se za njegovega vladanja noben mladenič, ki je meril blizu sežnja, ni upal potovati po pruskih deželah, ker se je večkrat dogodilo, da so pruske gosposke takega dolgina, če je bil tudi podanik tuje države, kar pograbile, ter ga vtaknile med pruske vojake.

Kako pa so po kmetih možje v imenu gosposke lovili mladeniče, da bi jih vtaknili v vojaško suknjo, kako so skušali zlasti tistega dobiti v pest, do katerega je imel posestnik ali graščak kako sovraštvo, in kako kruto so ravnali z ujetniki, o tem priča še danes po Rožu znana pesem: „Marija - naša kompanija“:

Prišli so humperški biriči,
zvezali se me trdú s striči.
V Celovec so peljali me,
v kosarno tam so djali me.
V kosarni sem jaz prangov,
ko svoje špane sem spoznavlov.
Ljubi moji španí, pojte z nami,
da gremo v Podgorjani.
Prosili bomo tam Marijo,
da pride v našo kompanijo,
da bode nam na strani stala,
da bode nam pomoč dajala.

Stara popevka iz Roža

V Borovljah so bli hudi časi,
ko dela niso imeli včasi;
po Trbižu so hodili,
so se mlatiti učili.
Krumpelnov je najbolj znov,
je svojemu cepcu nos odbov.

Radio Celovec

NEDELJA, 30. januarja:
7,15 Jutranja glasba.
17,10 Pregled radiskega sporeda za prihodnji teden.
19,30 Slovenski samospevi in skladbe za klavir.

PONEDELJEK, 31. januarja:
7,15 Ženska ura in jutr. glasba.
16,00 Literarna ura.
17,10 Poročila.

TOREK, 1. februarja:
7,15 Gospodarska ura in jutr. gl.
17,15 Poročila.

SREDA, 2. februarja:
7,15 „Domači zdravnik“ in jutranja glasba.
17,10 Poročila.

ČETRTEK, 3. februarja:
7,15 Zanimivosti.
17,10 Poročila.
19.30 Polurna oddaja.

PETEK, 4. februarja:
7,15 Pomenek o vzgoji in jutr. gl.
17,10 Poročila.

SOBOTA, 5. februarja:
7,15 Pregled svetovnega tiska.
17,10 Poročila.

Radio London - BBC

(Poročila v slovenščini in srbo-hrvaščini)

(Oddaja vsak dan na srednjem valu 267 m in na kratkih valovih: 41 m, 30.96 m in 25 m; popoldansko oddajo prenaša tudi postaja »Alpenland« na 339 m.)

6,45— 7,00 poroč. in koment. v srbo-hrv.
14,45—15,00 poroč. in koment. v srbo-hrv.
20,45—21,15 poroč. in koment. v srbo-hrv.
21,15—21,30 poroč. in koment. v slovenšč.

Radio Trst - postaja II.

(Slovenske oddaje)

Dnevne oddaje: 7,30 do 8,00; 11,30 do 14,30; 17,30 do 24,00.

Nedeljske oddaje: 7.30 do 8,30; 9,30 do 14,30; 16,30 do 24,00.

Poročila dnevno ob: 7,45; 12,45; 19,45; 23,15.

Postaja oddaja na valu 203,6 metra.

Otroci so se navadili mimogrede. Klemen je poskrbel, da jim je prvi dolgčas koj uplahnil. Hodili so na izprehode, se igrali, podili, večere preživljali ob tabornem ognju, kjer je Klemen usajal dobra zrna v mlada srca. Počasi so se otroške duše odpirale in nezavedno zahrepenele po tistem lepem, o katerem je govoril kaplan.

Nekega dne je odšel Klemen z otroki v Krnico, na Žirovnico, čez Piškovco in na Zasip.

Gornikovca je bila vsa iz sebe. Kar planila je v solze, še Gorniku se je tresel glas.

Oba sta se postarala. Z ljubeznijo je Klemen opazoval materin obraz. Naguban je. Tudi očetov. Atovi prsti so videti trdi, členki kakor otekli.

„Toliko otrok imaš,“ se je Gornikovca razgledovala po drobižu, ki je mlatil mleko s kruhom. „Revni so videti. Čudno, da še hodijo.“

Kmalu so se morali posloviti. Gornik je spremil sina do Gorij. Klemen ni mogel kar tako mimo župnika.

Gospod Vencel so sedeli v uti.

„Jezes, jezes, sedem Samarij, Klemen!“

Kar planili so kvišku.

Potlej so se spravili k otrokom, jih spraševali po imenih in hoteli vsem postreči.

Toda bilo je že pozno. Klemen se je bal, da jih bo ujela noč, preden bodo prišli do koče. Otroci so že trudni in v breg bo šlo počasi.

„Vsak dan sem slabši, Klemen,“ je med smehom potožil župnik. „Meh mi nagaja, noge se puntajo, vse gre h kraju. Pa kaj bo Bog s staro koreto? Še dobro, da me tako dolgo gleda.“

In so udarili Klemena po plečih.

„Takihle betinov je Bog vesel. Tak si, da bi te kar gledal, akramihel! Jezes, jezes, kdo bi si mislil?“

Nenadoma se je sklonil k Klemenu, kakor da se je nečesa prav posebnega domislil.

„Otrok se drži, Klemen. Najbolj pametni so. Še Jezus jih je blagroval.“

Potlej je bencal s celo družbo prav do Spodnjih Gorij. Ko je Klemen ostal z otroki sam, mu je za hip legla na srce velika žalost.

„Vse najljubše mi odmira. Nekoč bodo vsi trije skoraj hkrati legli: mati, oče in gospod Vencel.“

Toda otroški vrišč mu je pregnal bridko misel in ko so se že v rahlem mraku zagnali proti planini, je zavriskal z drobižem vred, da sta kuharici vedeli pripraviti večerjo.

Z nočjo so prišli do koče. Koj po večerni molitvi so otroci polegli. Čez eno uro ni bilo nobenega, ki bi še bedel. Samo Klemen, ki je molil brevir.

*

Po desetih dneh se ni mogel premagati, da ne bi stopil v dolino na vlak. Vso noč prej se je boril s samim seboj, toda radovednosti, kako je v koloniji v „Sibiriji“, ni mogel premagati. Vleklo ga je ,da bi videl, kako gre župniku, kaj je z Resnikom in s Plaznikovo. Kakšne so govorice? Ali se morda obračajo že v njegov prid?

Župnik ga je bil vesel.

„Več kot en mesec ne bom izdržal“, se je suho nasmejal. „Prestar sem.“

Klemen je bil dobre volje. Zagorel, krepak je bil ob starem župniku videti kot macesen.

„Vi jih še lahko krotite. Jaz jih ne morem.“

Klemen se je zamislil.

„Odtrgan svet je to, čudno mrzel; kakor da grem z roko po mrliču, se mi zdi vselej, kadar govorim s temi ljudmi. Čutim, da sem jim preveč, da sem nekaj nepotrebnega med njimi, smet in nič več.“

Zagrenjen je župnikov glas.

„Ne čudim se, da se nihče ni oglasil za to mesto. Onkraj nas je to življenje. Predaleč smo mi, da bi se mogli vživeti vanj.“

„Da“, se je utrgalo iz Klemena. „Preveč smo bili zaprti, preveč je bilo vse naše življenje naslonjeno na nas same, premalo smo čutili, da smo udje enega telesa.“

„Mističnega telesa Kristusovega“, je tiho pripomnil župnik in zamežikal, kakor da ga slepi nevidna luč.

„Poznali smo teorije ,vedeli, kaj je učil Spinoza in Schopenhauer, Kant in Tomaž Akvinčan. Vedeli smo za vse razlage božje besede in poznali njeno globokost, toda premalo smo znali biti ljudje.“

Kakor izpovedovanje je vrelo iz župnika.

Klemen je molčal.

„Sredi tega odtrganega sveta se ne znajdemo. Preveč smo ostali na površju. In to nas tepe.“

„Da, to nas tepe,“ ponovi Klemen.

In kakor da oba čutita krivdo, ki jo nista sama zakrivila, temveč jo le prevzela kot dediščino, sta obmolčala.

Šele čez čas je dejal Klemen:

„Novi časi so prinesli nove stvari: Ponižali so človeka, pograbili ga v svojo hitrico in to je prineslo nesrečo. Za nas se je odprla nova stran pastoralke.*“

Klemen je obiskal prijatelje. Sernjavski ga je sprejel z neizrečenim veseljem.

„Nekaj se odstira,“ je skoraj šepnil.

Iz Klemena je dihala planinska sočnost.

„Le kaj neki?“ se je zasmejal.

* nauk o dušnem pastirstvu.

(Dalje prihodnjič.)

„Koroška Kronika“ izhaja vsak petek — Cena za naročnike mesečno: za tuzemstvo 2 S v inozemstvo 5 S — Uredništvo lista je v Celovcu, Völkermarkter Ring 25/ — Tel. 3651/02. — Uprava in oglasni oddelek v Celovcu, Völkermarkter Ring 25/I Tel 3651/96 — Mesečno naročnino je treba plačati v naprej. — Rokopisi se ne vračajo.
Tiska: Tiskarna „Carinthia“ v Celovcu.

Vse vrste vozila Vam popravi solidno in poceni

Alex Lüger

avtomehanična delavnica

CELOVEC
Völkermarkter Straße 58
Telefon 2343

Hitro in natančno izpolni vsa Vaša naročila

TISKARNA

KARL BAUER

CELOVEC
Karfreit Sraße 17
Telefon 39-6-52

Priporoča se Vam

Albert Pflüger

skladišče usnja

Celovec
10.-Oktober Straße 8

Vsem svojim odjemalcem se še nadalje priporoča

Matevž Seher

trgovina s kuhinjskimi in gospodinjskimi potrebščinami

CELOVEC
Bahnhofstraße (Verkaufshallen)

Obiščite trgovino z živilskimi potrebščinami

Matthias Kulterer

CELOVEC
Alter Platz 19 - Tel. 12 - 18

DIPL. ING.

Anton Koschat

ARHITEKT

mestni stavbenik

Celovec
St.-Ruprechterstr. 43
Telefon 3024

Uvoz živil - veletrgovina

Hans Jaritz

Trgovska družba z n. z.

Celovec
St.-Ruprechter Straße 17 — Telefon 28-39

Podružnici:
St. Veit a. d. Glan - St. Vid ob Glini
Völkermarkt - Velikovec

Cement, apno, opeko, heraklit, strešno lepenko in ostali gradbeni material Vam nudi

ALOIS Pratsch

Trgovina gradbenih potrebščin
CELOVEC
Lastenstraße 11

Ing.
Vinzenz Isepp

arhitekt - mestni stavbenik
Celovec
Schmalzberglweg 8
Telefon 20 73

Hermann Pinter

CELOVEC
Rennplatz 4

Uvoz - veletrgovina

Sadje
zelenjava
južno sadje
konserve
metle

Poljedelske stroje in nadomestne dele, bencinske in elektromotorje dobavlja hitro in poceni

Industrija

družba z o. z.

Celovec
Karfreitstraße 17
Telefon 39-6-57

Domača in tuja vina priporoča in dobavlja najceneje

Vinska klet

A. Raicevich

Celovec
St. Martin
Kohldorferstraße 6, Tel. 3002

Uvozno podjetje

ZUZZI

Celovec

Sadje
zelenjava
metle

Uvoz - Trgovina na debelo

Südbahngürtel - Hauptbahnhof

Najstarejša koroška tvrdka

Josef

Weinländer

Valjčni mlin

Celovec

Valjčni mlin

Josef Kropfitsch

Stein - Zakamen
Pošta: Vetrinj - Viktring

Proti ognju in vlomu Vas varujejo naše železne blagajne, tresorne naprave, vzidane blagajne. kovinska pisarniška oprava (izgotovitev tudi po posebnih naročilih)

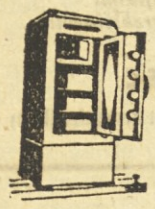

Izdelovalnica blagajn

Hans Wernig

Celovec
Paulitschgasse 13
Telefon 35-02

Franz in Ana Rausch

Borovlje

špedicija in auto-prevozništvo

Telefon 302

MAX SCMIDT

stavbeno podjetje za gradbene mojstre in inženirje

Celovec
Getreidegasse 4

Dr. ing. Horcicka
Mestni gradbenik

Celovec
Lastenstraße 13
Telefon 15-37

Hans Pleschiutschnig

Akumulatorji

Delavnica in polnilnica

KARL KNAUS

Celovec
10.-Oktober Straße 26
Telefon 15-38
(nasproti kina Prechtl)

Stavbeno podjetje

Dipl. ing. Konrad Hitz & Co.
Mestni stavbenik

Celovec
St.-Ruprechterstraße 84
Telefon: Pisarna-skladišče 1480

Načrti - izvedba vseh vrst gradenj.

Prva koroška brusilnica stekla

A. Spranger

Steklo za omare, kredence, avtomobilsko steklo, varovalno steklo, stavbno in portalno steklo

Celovec
Geyerschütt

Gostilna mesarija sobe za tujce

PLIBERK
Koroška

Ferdinand Friedl

mestni stavbenik

Celovec
Rudolfsbahngürtel

Tovarna sukna in volnenega blaga

BRATJE MORO

Trgovinska družba z. n. j.

ustanovljena 1788. leta

Vetrinj (Viktring), Koroška

Izdelovalnica:
blaga za plašče
moške obleke
obleke
lodna
odej (kocev)
sukanca za pletenje

Zamenjava domače volne

Hans Brammer

Steklarna, brušenje in škropljenje stekla, umetniško brušenje stekla, ogledala in stekleni ščitniki za slike

Celovec
Spitalgasse 13 - Telefon 30-39

Oskar Ottos

Specialna delavnica za
- avtomobile
- električne stroje
- baterije

Hitra izgotovitev

Celovec, Dr. Franz Pallagasse 23
Tel. 23-50

Harmonike

Helikon-harmonike, klavirske harmonike, kromatične harmonike, diatonične harmonike

Prva koroška izdelovalnica harmonik (ust. 1874)

R. NOVAK
Celovec
Ebentaler Straße 7
(Postaja obusa: Marianum)

Popravila, predelave; velika zaloga novih in rabljenih harmonik

MODNI KLOBUKI in pokrivala k narodnim nošam

Lina Metz

Izdelava po lastnih osnutkih

CELOVEC, Neuer Platz 13
Telefon 34 59